

SETEMBRE/74
N.º 640/25 PTS

IJC

FACULTAT DE DRET
A PALMA?
CRISI ECONOMICA
I FE

la nostra
llengua a
l'escola

LLUC

SETEMBRE 74

SETEMBRE 74
N.º 640 / 25 P.TS
LLUC

FACULTAT DE DRET
A PALMA?
CRISI ECONOMICA
I FE.

PORTADA

A punt de començar el nou curs, un interrogant: ¿Com és que encara la nostra llengua i cultura no ha entrat per la porta ampla a l'escola de les Illes?

Portada i maqueta de Ferran Sintès.

LLUC

Revista mensual, n.º 640
Any LIV

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 48 91
Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores
Conseller-Delegat: Jaume Reynés i Matas

Caps de Redacció: Josep M. Llompart i Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 250 ptes. anuals
Estranger: 300 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 89
Dipòsit legal: P. M. 276-1958

= Sumari =

Pàg.

2 CORREU

3 EDITORIAL: La llengua vehicle d'una cultura.

Davant el nou curs que està per començar, **LLUC** dedica l'encapçalament d'aquest número de setembre 74 a problemes de l'ensenyament, especialment a l'ús i aprenentatge de la nostra llengua a les escoles de les Illes, però...

4 Quina llengua ensenyam?

Llegiu la resposta del nostre més documentat filòleg, Francesc de Borja Moll i Casasnovas.

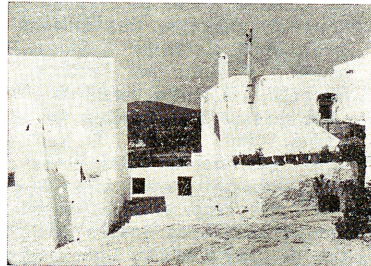
7 La reforma educativa i les llengües regionals, per Llorenç Vidal.

Recull ordenat de les disposicions vigents, per les quals s'obren a la nostra llengua les portes de les escoles.

9 Problemàtica del bilingüisme. Vegeu-ne una àmplia exposició i un reclam a la presa de consciència d'aquest problema escolar a les Illes, per Antoni J. Colom.

13 La Secció delegada de la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona a Palma ens ha enviat una interessantíssima comunicació que publicam amb molt de gust: **Estudis de Dret a Palma: Problema urgent.**

17

L'ESGLÉSIA NOSTRA escolta aquest mes la veu del bisbe de Mallorca que el passat dia 1 d'agost dirigí una carta als cristians sobre la seva actitud davant la crisi econòmica. Carmel Bonnín i Bartomeu Bennàssar us en presenten algunes reflexions: **Temps de crisi, temps de signes.**

20 ESTUDIS. Continua i acaba el treball de Joan Alegret: **Llorenç Villalonga, narrador.**

24

ART. Conversa amb Rivera Bagur, per «Crònica de Tres».

«L'obra de Rivera Bagur es fonamenta sobre un desig de recrear un món al marge de les contradiccions destructives de la civilització tecnològica actual abocada a un bel·licisme i a una neurosi aniquiladora. La seva pintura és sempre serena, quietista, estàtica».

27 NOTICIARI.

Premis «Ciutat de Manacor», per Gabriel Barceló.

28 Des de la Rambla. Crònica de Barcelona, per Biel Mesquida.

Si l'Església ignora el nostre poble...

Al número de Juny, la Sra. Maria-Dolors Cortey remarca una vegada més el trist fet que a la majoria d'esglésies de Ciutat (i també de molts de pobles) s'ignora quasi totalment el català. La màxima concessió que a qualcuna es fa a la nostra llengua és qualche missa «en mallorquí», a primeres hores del dematí, com si tenguessen por que hi anàs massa gent. A La Seu, que hauria de donar exemple, ni tan sols això.

Com a solució d'aquest desgavell, proposa aquesta Sra. que els mallorquins, a desgrat que la missa és en castellà, la vagin seguint en mallorquí. Es a dir, que la participació en l'acte que es celebra sia totalment individual.

Però, ¿creu realment que això és PARTICIPAR en la missa? L'Església ensenya que la missa és la celebració comunitària de l'Eucaristia. ¿Podem pensar que, mentre el capellà va dient tot en castellà, i la gent que hi assisteix contesta també en castellà, el qui ho fa en català forma part d'aqueixa comunitat? Ja es veu que no. Anar a missa en castellà i seguir-la cada un en català NO ES PARTICIPAR-HI: només ES PRESENCIAR-LA. Com quan es deia en llatí. Aquesta no és, doncs, una solució. L'única solució vàlida seria que, d'un pic per sempre, l'Església establerta a tots els Països Catalans decidís integrar-se al poble i l'ensenyàs a parlar amb Déu en la seva llengua.

Mentrestant, però, ¿què hem de fer? Tal volta això que ara diré sia massa dràstic, i no és tampoc, ni de molt, cap mena de solució: si l'Església ignora el nostre poble —si ENS ignora—, ignorem nosaltres l'Església. Jesús va fundar una Església per a tots els homes i per a tots els pobles. Si aqueixa clou els ulls i no veu que els catalans també som un poble, nosaltres ¿què hi podem fer? Si Déu és just, no pot pretendre que deixem d'esser qui som per poder entrar al seu Regne. Si Déu ES NOSTRE PARE, no ens parlarà, ni ens exigirà que li parlem, una llengua estranya a nosaltres. Déu no planteja el conflicte: o cristià o català. Qui el planteja és l'Església. «L'Església perd el seu caràcter de catolicitat quan les comunitats locals no s'encarnen en els anhel i necessitats de cada territori. L'Església —si no es vol contradir— no pot excloure cap llengua ni cap cultura.» (LLUC, maig 1974, pàg. 18.) Per tant, si per dirigir-nos al nostre Pare integrant-nos dins l'Església, ens hem de veure obligats a NO SER QUI SOM, deixem l'Església i comuniquem-nos amb Déu directament a través de nosaltres mateixos. Almanco, hi haurem guanyat en sinceritat, si bé continuarem, en aquest aspecte, sense formar una comunitat.

El dia que els dirigents eclesials vulguin rectificar l'error que ells saben que cometen i vulguin que hi hagi una Església catalana, llavors tendrem l'oportunitat de PARTICIPAR-HI, oportunitat que, ara per ara, ens és negada.

JAUME CORBERA POU

Sobre Cursets de Cristiandat

Sr. Director:

Vos agrairia molt que donàssiu cabuda, en la vostra revista, a les línies següents: Enguany, dia 22 d'abril, es compliren els deu anys de la mort de Jaume Antoni Reinés Albertí a Fornalutx.

El finat —pare d'un bon amic meu— tenia quaranta vuit anys i era conrador d'ofici. En pocs mesos una terrible i misteriosa malaltia que tothom coneix per càncer, emportà, a la tomba, aquell home robust que, uns quants anys abans, havia sigut lloctinent de batle en la seva vila.

Avui, deu anys després, no és la meua intenció fer el panegíric d'aquest pagès honrat i treballador com era el pare del meu amic.

Però, al recordar aquella data, no he pogut resistir la tentació d'associar-la amb el «show apostòlic» que muntaren —vull creure que fou amb bona intenció— uns senyors catòlics.

Com tal volta sabreu, en 1949 nasqueren, en el si de la Joventut Masculina d'Acció Catòlica, a Mallorca els famosos Cursets de Cristiandat. Era l'època integrista de la post-guerra, dels himnes que lloaven l'aliança de l'espasa amb la Creu.

—Juventud primavera de la vida,
Espanol que es un título inmortal,
si la fe del Creyente te anima
su laurel la victoria te darà—

Per la dècada dels anys seixanta, la vida parroquial de Fornalutx estigué caracteritzada per aires i colors cursillistes. Aprofitant les vacances estiuques del tinent d'infanteria Don Blas Martín Jaume, qui, durant la segona guerra mundial, havia lluitat a Rússia sota l'uniforme de la Wehrmacht alemanya, tres sollerics que es deien Seguí, Castanyer i Oliver Trias de cognom, recolzats per l'ecònom, establiren, allà, un centre cursillista.

Un dels primers recrutes fou el fill de Jaume Antoni Reinés. El seu temperament arrabassador i les seves qualitats de cap de colla juvenil foren de gran utilitat pels cappers d'un apostolat, fonamentat sobre una intransigència dogmàtica de bons i dolents i un vocabulari demagògic de «grans i estimats germans».

Sí, Senyor Director. El 22 d'abril de 1964, a Fornalutx, em duu a la memòria unes revetles nocturnes al peu del Sagrari amb jaculatories improvisades i quasi sempre en castellà o amb rosaris braços en creu que es perllongaven fins a les tres de la matinada. Record que, el vespre mateix de la defunció d'aquell home, hi havia una mica de decepció entre els components de la intendència (?) parroquial.

Els cursillistes fornalutxencs havien esperat, fins el darrer instant, un miracle del Cel. Jo diria, fins i tot, que quan convidaren un capellà per administrar el sacrament dels malalts, esperaven un esdeveniment espectacular. Ara fanatitzats pel principi de la resignació cristiana convertiren la seva frustració en una mena de canonització.

Encara xiula, a les meves orelles, el

nom d'En Jaume Antoni pronunciat per un cursillista perquè, des del Regne de les regions beatífiques, ens vengués en auxili i protecció.

Es conta que, a l'hora d'ara, ha canviat, radicalment, la metodologia d'aquest moviment. M'agradaria poder donar crèdit a aquests rumors. A la darrera «Ultreya mundial» celebrada a Lluc el 5 de novembre de 1972 el nicaraguenc Carlos Mántica arribà a afirmar que, en el seu país, hi havia cursillistes empresonats i acusats de comunistes per lluitar per una justícia més equilibrada. Pel que afecta a la nostra «roqueta» no crec que les qüestions socials hagin desarretrat massa la son dels cursillistes mallorquins. Sense pecar d'exagerat m'atreveria a dir que ací, s'ha estilat més aviat «la caça de bruixes», que no la lluita per a un salari decent.

A la comarca de Sóller, pels anys cinquanta, foren molt famoses unes «brigades de moralitat» que es dedicaven a espigar les parelles d'enamorats i a tirar poals d'aigua per a refrescar les més entusiasmades. També conec casos de cursillistes despistats, o sia que havien comès la gran monstruositat d'anar a una verbena i ballar-hi un «pas doble» o un «tango», obligats, per un company que vetlava per la salvació de l'ànima dels altres, a confessar-se a les tres de la matinada.

I què direm de les «reunions de grup»? Potser que s'hagi exagerat la comparació amb les confessions públiques; però he escoltat alguns «mementos» que eren autèntiques manifestacions de la vida íntima de l'individu.

«Cursets de Cristianisme!» La mallorquinització del nom, en un article aparegut en el setmanari «Sóller» l'any 1963, me valgué una lliçó d'història d'Espanya sobre la «disbaratada i antipatriòtica» ideologia d'En Macià i d'En Companys. No seré jo el que prestaré orelles a històries de bolleta, parlant d'aquest moviment d'apostolat laic. Jo vaig assistir l'any 1965, al 261 de Ciutat i, el primer vespre, ens donaren, per a sopar, patata bollida amb «salsichon» i melò.

L'ambient que habitualment, s'acostuma respirar durant els tres dies del «Cursillo» és l'impacte emotiu. Això ha enlluernat més d'un. Després vénen les exigències sado-massoquistes.

Però avui, en 1974 en què gràcies a Déu ja fa estona que no crec que la inquisició fos santa en la seva època ni el camí més adequat per cristianitzar el nostre poble, vos puc dir que l'obra dels «Cursillos de Cristiandat» —fundada a Mallorca pel Bisbe Hervàs— fou la darrera ensopegada d'una església-institució que monopolitzava, egoïstament, consciències i d'una religió barroca i triomfalista.

El «cursillo» que conec és el feixisme religiós de l'Església d'Espanya. A mi mai m'ha estranyat que el Director de la revista «¿Qué Pasa?» Pérez Madrigal, fos cursillista i s'enorgullís de la seva estada en exercicis semblants.

Perdonau la tabarra. Atentament.

JOAN ANTONI ESTADES DE MONTCAIRE

LA LENGUA VEHICLE D'UNA CULTURA

A punt de començar de bell nou el curs escolar, valdria la pena recapitular una llarga sèrie de consideracions sobre l'ensenyament de la llengua a les nostres escoles públiques i als col·legis de pagament, dirigits en la seva majoria per religiosos. En primer lloc, —ho hem dit altres vegades—, creim que l'escola, si vol tenir un sentit vital dins el món d'avui, ha de servir la societat per a la qual treballa i ha de plantejar els seus suports en el desenvolupament del poble i no en els interessos egoistes d'una minoria. Si l'escola no viu de cara a la comunitat i no té el coratge de presentar-se com un revulsiu capaç de modificar les estructures adormides del nostre grup humà, es converteix fàcilment en un cos mort, en una ferida purulenta que minva el creixement d'una terra i la paralitza. L'escola morta, l'escola com un instrument de repressió, l'escola al servei de les classes dirigents, han estat conceptes discutits durant els últims anys. Ara, valdria la pena plantejar-nos una sèrie d'interrogants, partint de la idea que el contingut i el desenvolupament d'una cultura varien segons quina és la classe dominant. ¿Quin tipus d'educació volen els homes que tenen el futur de Mallorca en les seves mans? ¿Cap a on giren els seus ulls? ¿Quin sentit es desprèn de les seves actuacions? I ¿quines possibilitats d'expansió té la cultura, de pervivència i de transformació? Cada època elabora i assumeix els continguts culturals que ha rebut del passat i els transforma se-

editorial

gons les necessitats culturals del moment. ¿Sobre quines bases s'ha fonamentat aquesta transformació? Hem de dir que la mica de camí recorregut ha estat difícil i que els treballs de concientització han estat una empresa gairebé romàntica d'entitats privades i gent particular. Avui que tothom planifica, valdria la pena de reflexionar detingudament sobre els condicionaments que marquen aquesta planificació. ¿Fins a quin punt s'ha tengut en compte l'expressió genuïna del nostre poble, que és en definitiva la nostra cultura? Cultura i planificació és un binomi d'interdependència. La cultura del poble, al servei d'aquest poble. A altres indrets, les delegacions del Ministeri d'E. i C. a través de la Inspecció Tècnica o de la Divisió de Planificació, o dels ICEs han estat els primers promotors d'unes experiències que han donat una pauta de treball i una línia d'actuació. És ben hora de superar la fase de les consignes «mallorquí o català a l'escola». És precís determinar una escola on l'organització del treball i de la cultura del poble estiguin plenament orientades al servei de la societat, al seu progrés i a la seva difícil trajectòria.

Francesc de B. Moll

M'ha interessat molt la carta de Ramon Cavaller, que, sota el títol interrogatiu «Quina llengua ensenyam?», s'ha publicat en el n.º juliol-agost d'aquesta revista.

És una carta que exposa els problemes amb què topa el qui comença a exercir l'ensenyança del català i vol fer-ho a consciència i d'acord amb la realitat viva de la llengua.

Comença demanant: «Què és aquesta llengua? Allò que parla el poble del carrer, el que predica el capellà dalt la trona, les rèpliques dels actors damunt l'escena, el que està escrit als llibres i revistes, els anuncis de reclam, les traduccions dels clàssics... Què és una llengua?»

Crec que una llengua és, al mateix temps, la manera com parla el poble del carrer, el capellà dalt la trona, l'actor damunt l'escena, i la manera com estan escrits els llibres i revistes, els anuncis, les traduccions dels clàssics... Tot això és la llengua, és «una llengua», manifestada en diverses formes que responen a diferents ambients, graus de cultura, interessos envers del públic que escolta o que llegeix, etc. Tot plegat respon a una mateixa estructura de l'idioma; allò que canvia són els detalls no estructurals ni purament lingüístics, sinó els de tipus estilístic, perquè evidentment no és igual l'estil col·loquial que el poètic, ni el teatral és igual que el científic.

Per damunt de totes aquestes modalitats estilístiques o «de grau», hi ha una convergència lingüística o «d'estructura»; i és aquesta convergència allò que el professor d'un idioma ha de saber infondre en els seus alumnes.

Ramon Cavaller planteja la qüestió en termes generals, quan en realitat es tracta d'un problema molt complex i que cal formular per parts.

No condueix a res, en la pràctica, demanar «quina llengua hem d'ensenyar». Cal formular diferents preguntes: ¿Quina pronúncia hem d'ensenyar? ¿Quina morfologia verbal...? ¿Quines combinacions de pronoms...? ¿Quin lèxic...?

Cada una d'aquestes preguntes, i altres que en podríem fer, demana una resposta especial. La solució a base de com parla la burgesia barcelonina «educada» és un miratge, una pura il·lusió. Primerament, perquè no sabem en què consisteix l'«educació» dels barcelonins en l'aspecte lingüístic, del moment que cada família i cada individu ha hagut d'educar-se per ell mateix, sense mètode, sense gradació, sense unitat de criteri en relació als altres «educands» o «educats»; i en segon lloc perquè el burgès barceloní sap més o menys com parlen els altres barcelonins, però en general ignora com parlen els lleidatans, valencians, mallorquins, etc., i no té ni idea dels problemes que afecten aquesta gran majoria de catalanòfons de més enllà del Besòs o del Gaià o de la mar, que, per altra banda, poden esser tan

Quina llengua ensenyam?

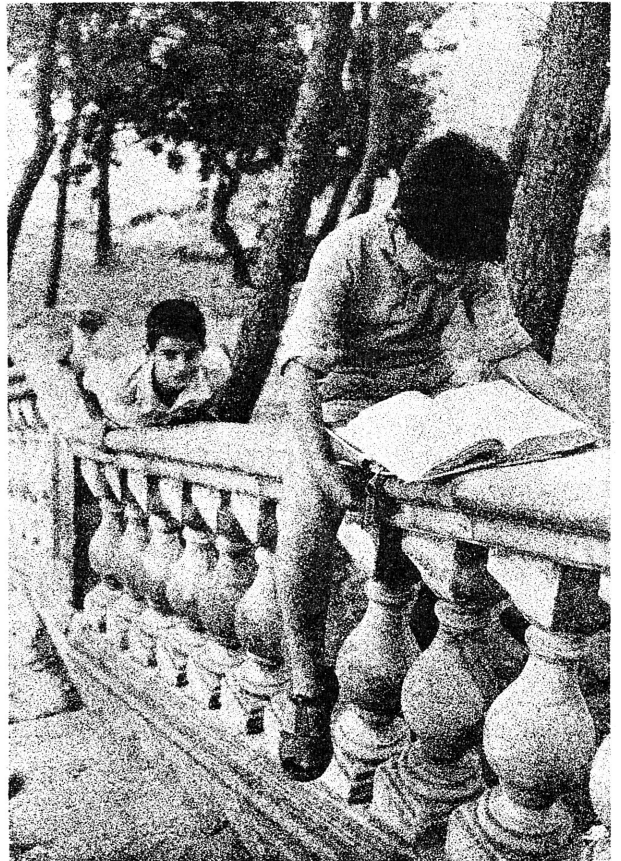

Foto: Domingo Mateu

«educats» lingüísticament com el burgès barceloní més lletraferit.

A més, el problema de la manera d'ensenyar una llengua —i sobretot una llengua no oficial— canvia completament segons que l'ensenyament s'hagi de fer als mateixos qui la parlen o als forasters i estrangers.

Anem per parts:

a) *Pronúncia*.—Seria d'una ingenuïtat total pensar que hem d'induir a pronunciar a la barcelonina un catalanòfon lleidatà, castellanenc o mallorquí. Cada regió té la seva pronúncia i no l'abandonarà per donar gust als barcelonins. L'única cosa que fan els baleàrics —només els baleàrics— és adaptar-se parcialment a la pro-

núncia continental quan parlen amb catalans peninsulars, però no per respecte a la metròpoli, sinó per cortesia i condescendència: perquè els insulars tenim una riquesa fonètica que ens permet adaptar-nos per facilitar el diàleg amb els catalans continentals, els quals, per haver perdut aquella riquesa, tenen poca capacitat de comprensió per als sons que no figuren en llur sistema fonètic i es conserven en el de les illes. Sobretot la nostra *e* neutra, en posició tònica, resulta pertorbadora per a les orelles de catalans i valencians.

Aquesta adaptació es fa únicament en el diàleg amb catalans del Principat, però no transcendeix a l'ús interinsular; les illes conserven llurs característiques de pronúncia. No cal, doncs, preocupar-se per l'ensenyament de la pronúncia a la gent de parla catalana. Cadascú que pronuncii segons la seva pròpia modalitat dialectal, i no hi ha problema. El que cal ensenyar als catalanòfons no és la pronúncia, sinó l'ortografia: la manera d'«escriure» allò que «pronuncia».

Un cas diferent és el dels forasters (castellans) i estrangers que volen aprendre de parlar català. Sincerament, per a aquestes persones jo no veig més que dues solucions viables:

Primera, ensenyar-los la pronúncia del català oriental (barceloní), posat que és la més estesa i la que coincidirà probablement amb l'àrea de residència de la majoria dels interessats;

Segona (molt millor), ensenyar-los una pronúncia bàsicament del català occidental, perquè és molt més fàcil d'aprendre que la del català oriental o del baleàric.

Efectivament, el català occidental té l'avantatge de conservar la distinció de la *a* i *e* àtones, i de la *o* i *u* àtones, amb la qual cosa s'obté una coincidència perfecta del vocalisme entre la pronúncia i l'ortografia. Elimina la necessitat d'aprendre de pronunciar la *e* neutra, i això resol una de les principals dificultats per als immigrants de llengua castellana.

Justament avui que escric aquest article, m'han visitat dos professors d'universitat, joves, que ensenyen català (un a Catalunya i l'altre a l'estranger). Tots dos són nadius de la comarca de Lleida, i tenen la pronúncia netament «occidental», ben diferent de la barcelonina. No crec que aquesta particularitat sigui un defecte en la tasca docent d'aquests dos professors, els quals, ben segur, posseeixen un grau de cultura lingüística immensament superior al de la majoria dels burgesos «educats» de la capital catalana.

b) *Morfologia verbal.*

En ensenyar a forasters i estrangers, convé, en principi, donar preferència a la flexió catalana continental:

Persona 1 del present d'indicatiu: *canto*.

Persones 4 i 5 del mateix temps: *cantem, canteu*.

POLISSES

PER SENTIR-SE SEGURS

Vostè les necessita pel seu negoci, casa, vehicle... i també per la seva pròpia vida.

Demani informació sense compromís a qualsevol de les nostres oficines i agents.

MARE NOSTRUM

vol estar al seu servei.

DIRECCIÓ GENERAL:

Via Roma, 45 - Tel. 2128 00

PALMA DE MALLORCA

Articles d'organització i d'arxiu		Subministració de papereria
VASCOSOBRES		
VASCONGADA DE SOBRES Y BOLSAS, S. A.		
MANUEL VILANOVA FIOI		
Gumersindo, 85-87	Tel. 29 30 18	Palma de Mallorca

Present de subjuntiu, en *-i*: *canti, cantis cantin*.

Als catalanòfons valencians i baleàrics, cal ensenyar-los les formes del català continental i les del dialecte respectiu:

Als valencians: Indicatiu *jo cante*; Subjuntiu *que jo cante, que tu cantes*, etc.

Als baleàrics: Persona 1 d'indicatiu, *jo cant*; Persones 4 i 5 d'indicatiu, *cantam, cantau*; Subjuntiu, *que jo canti, que tu cantis*, etc.

Per al subjuntiu dels verbs en *-ir*, anomenat «incoatiu», els escriptors valencians han adoptat les formes en *-esca -esques*. El mallorquí també les posseeix, però modernament predominen *-esqui -esquis* i *-eixi -eixis*. Crec que convé donar la preferència a aquesta darrera forma, que ja és normal en eivissenc i que, segons l'evolució natural de la llengua, arribarà a dominar absolutament a les Balears. Però cal que el professor no declari vitandes les altres formes (les en *-esca*, perquè representen una etapa més clàssica; les en *-esqui*, perquè encara tenen vitalitat per a alguns decennis).

Algú em demanarà si aquesta multiplicitat de paradigmes d'un temps verbal no és pertorbadora per a un estudiant de català, sobretot si és foraster o estranger. Evidentment, la cosa se simplificarà molt si existís un sol paradigma; però aquesta unitat no existeix. El problema a resoldre pel professor és la gradació que ha de posar en l'ensenyament. Crec que, si comença en el primer grau ensenyant seriosament el paradigma més estès o generalitzat (en el subjuntiu en *-eixi*, per exemple), no serà gaire difícil, en un segon grau, fer aprendre els altres paradigmes menys usuals (*-esca, -esqui*), o almenys, donar-ne notícia, manifestar que existeixen.

c) No estic d'acord amb l'opinió de Ramon Cavaller quan diu: «Que el poble estigui mancat de la llengua escrita, no és degut solament a que estigui privat de «mass media», sinó que és una qüestió d'estructura de l'idioma. Mireu, si no, els problemes que suposa l'ús de la dièresi o del *per i per a*, o tot el sistema de pronoms personals febles, i la nostra ortografia carregada de regles i excepcions».

Estic convençut que la ignorància de la llengua escrita entre la gent catalana prové de la manca d'ensenyament primari i secundari ben

graduat pedagògicament i exercit assíduament i obligatòriament en l'edat escolar.

Els problemes de l'ús de la dièresi i de les preposicions *per i per a* no tenen res a veure amb l'estructura de l'idioma. El primer d'aquests problemes és simplement ortogràfic, i per tant, convencional, perquè l'idioma seguiria existint amb ortografia o sense. El segon no és ortogràfic, però tampoc no és estructural: és un problema de matisació de major o menor claredat semàntica, i no té prou importància per a representar un obstacle seriós en l'aprenentatge de l'idioma escrit.

La nostra ortografia «carregada de regles i excepcions», si depengués de mi, seria molt més simple; però així i tot és una de les més «descarregades». Comparau-la amb la del francès, i més amb la de l'anglès, i us semblarà claríssima i facilíssima. Els infants anglesos i francesos, per aprendre l'ortografia de llurs idiomes, han d'esforçar-se almenys tres vegades més que els nostres allots per aprendre la catalana o la castellana. I tanmateix, els anglesets i francesets, en sortir de l'edat escolar, solen escriure correctament. Això és una prova més del que he dit abans: que el problema de l'aprenentatge de la llengua escrita és un problema d'escola freqüent, graduada, regida per mestres competents i continuada a tots els nivells de l'escolaritat.

¿Com volem que aprenguin d'escriure bé el català els nostres alumnes, si els pocs que n'estudien ho fan només en lliçons setmanals o bi-setmanals, sense bon material pedagògic i sense l'estímul de l'obligatorietat i de l'evaluació amb validesa acadèmica?

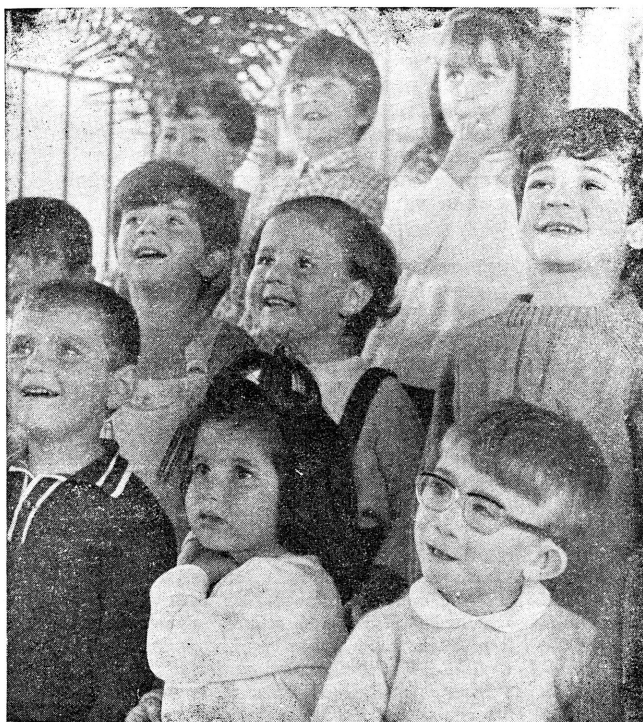
Un dels punts que toca Ramon Cavaller, el dels pronoms personals febles, sí que és de tipus estructural. Però el fet d'haver-se establert aquest sistema queda justificat per un altre fet: que en el català parlat, col·loquial, de les diverses comarques, l'ús dels pronoms personals —sobretot quan van combinats dos o tres d'aquests pronoms— està en una situació confusa i quasi caòtica. La missió de la gramàtica normativa és posar orde, «norma», en aquells punts que en la llengua col·loquial són desordenats i «anormals». Estic d'acord que l'ensenyança dels pronoms combinats, exercida a grans dosis en poques lliçons, resulta indigesta i difícil d'assimilar; però donada en classe diària o alterna i gradualment des dels primers anys escolars, s'aprendria insensiblement i seria considerada cosa ben normal.

Pot estar segur l'amic Cavaller que, en establir la gramàtica catalana moderna, no s'ha fet de la nostra llengua un «instrument de privilegiats i especialitzats». Encara que té defectes (com tots els altres sistemes), se n'ha fet un «instrument de civilitzats». Ara, si el qui l'ha de manejar no està preparat com cal, naturalment aquell instrument en les seves mans perd eficàcia, com en perdria un bisturí d'oculista posat a les mans d'un matador de bous de l'escorxadors.

FRANCESC DE B. MOLL

La reforma educativa i les llengües regionals (1)

per Llorenç Vidal

Els qui, des de fa temps, lluitam per una reinstauració de l'ensenyança de les llengües regionals a tots els nivells educatius (2), vàrem veure amb gran goig la porta que ens obria la nova Llei General d'Educació. A pesar de la importància que té aquest fet, no s'hi ha insistit prou; per això ara, sense repetir les fonamentacions ideològiques, que tots ja coneixem, crec convenient recordar i transcriure els punts fonamentals que, d'una manera legal, actualment permeten al professorat dels nostres centres docents l'experiència pedagògica regionalista més prometedora del darrer quart de segle i, entre nosaltres, una de les més interessants de l'actual reforma educativa.

Així, doncs, transcriurem els següents textos bàsics:

1. L'article 1.º de la Llei General d'Educació diu:

Són fins de l'educació a tots els seus nivells i modalitats: ...La incorporació de les peculiaritats regionals, que enriqueixen la unitat i el patrimoni cultural d'Espanya, així com el foment de l'esperit de comprensió i de cooperació internacional.

2. L'article 14.º afirma:

L'educació preescolar comprèn jocs, activitats de llenguatge, inclosa, en el seu cas, la llengua nativa, expressió rítmica i plàstica, observació de la naturalesa, exercicis lògics i prenumèrics, desenvolupament del sentit comunitari, principis i actituds morals.

3. L'article 17.º del mateix document legislatiu, en referir-se a l'Educació General Bàsica estableix:

Les àrees d'activitat educativa d'aquest nivell comprendran: el domini del llenguatge mitjançant l'estudi de la llengua nacional, l'aprenentatge d'una llengua estrangera i el cultiu, en el seu cas, de la llengua nativa; etc.

4. Aquests textos legals necessitaven una explicació aplicativa. Per això les «Noves Orientacions per l'Educació General Bàsica — Segona etapa», promulgades per O. M. de 6 d'agost de 1971 i que reformen les anteriorment publicades per O. M. de 2 de desembre de 1970, diuen:

Durant tot el sistema educatiu es pot contemplar la possibilitat d'aquest cultiu de les llengües natives que enriqueixen el patrimoni nacional.

Un primer moment d'alt interès és el de l'ensenyament preescolar o el primer curs d'Educació General Bàsica, quan no s'hagi rebut escolarització anterior.

Si el nin no sap castellà convé partir de la pròpia llengua nativa per iniciar-lo en la lectura i escriptura de la llengua nacional. Transcrit gradual que li permetrà expressar-se per escrit en ambdues llengües.

RÀDIO POPULAR és cosa nostra

C. O. P. E.
MALLORCA

MALLORCA AL VENT

De dilluns a divendres de 15'30 a 16 h.
Realitza: Obra Cultural Balear

CANÇONER D'AVUI

Els divendres a les 22'35 h.
Realitza: Joan Manresa

SA XIMBOMBA SONA

Dissabtes a les 18 h.
Realitza: Josep Lliteras

RONDAIA MALLORQUINA

Diumenges a les 22'35 h.
Arxiu de Fonoteca de l'Emisora

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interressi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIO
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 115-119

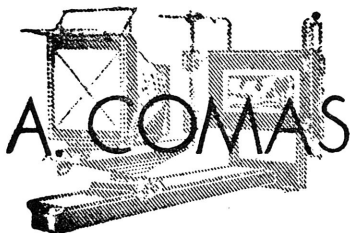
Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOT HOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de
descompte si esmentau aquest anunci)

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

Referent als objectius d'aquest ensenyament, segueix:

A l'Educació General Bàsica el cultiu de la llengua vernacle pot iniciar-se programant-la com una de les activitats optatives. L'objectiu seria aconseguir una acurada expressió en el vocabulari i en les estructures gramaticals de la llengua col·loquial. A ulteriors nivells s'ha de procurar que l'expressió aconseguixi precisió científica i bellesa literària.

I, en parlar de l'aplicació concreta, diu:

Ja que la situació varia notablement d'unes zones a altres i a vegades entre els centres docents d'una mateixa localitat, per adaptar-se a la situació real i a les seves exigències pedagògiques, convé iniciar alguna d'aquestes possibilitats a títol d'assaig, així com les investigacions que permetin conjuntament, a les zones bilingües, el més eficaç aprenentatge de la llengua nacional i el cultiu de la llengua vernacle.

Previ informe de la Inspecció Tècnica, als Centres on les circumstàncies ho aconsellin, la Direcció d'aquests organitzarà amb caràcter experimental classes de llengua vernacle.

5. Al II Seminari d'Educació Permanent, celebrat al CENIDE (Madrid) durant els dies 16, 17, 18 i 19 de febrer de 1972, la Comissió segona (3), que tractava de la «Revisió de continguts i esquemes d'evaluació», en presentar el projecte per a la determinació de les àrees d'aprenentatge en l'Educació General Bàsica per als adults, establia les opcions de «Llengua i cultura regionals», entre les quals figurarien cursos o cursets monogràfics d'història, literatura, llengua vernacle, etc.

L'actual reforma educativa ha obert per a les llengües regionals una porta que fins ara oficialment estava tancada. És ver que els regionalistes havíem pressionat molt, sempre legalment i pacíficament. És ver, també, que ha tardat a obrir-se. Ara necessitam la consolidació, una consolidació que està en mans de la societat, del pares i del educadors a través de l'escola nostra de cada dia.

LLORENÇ VIDAL

(1) Perdonau la repetida imprecisió terminològica.

(2) Com a aportació personal de l'autor d'aquest article a la causa pedagògica de les llengües regionals, veure la seva tesi de llicenciatura sobre *L'ensenyança de les llengües regionals a França: La Llei Deixonne i projectes de reforma* (Universitat de Barcelona, 1961, inèdita, resum a la revista «Perspectives Pedagògiques»); l'opuscle *En torno al problema de las lenguas regionales españolas* (Biblioteca Auxiliar de Educación, n.º 165, Madrid, 1964, inclòs després al volum col·lectiu *Didáctica de las materias instrumentales*, B.A.E., Madrid, 1965); els nombrosos articles i notes de combat publicats a «Ponent», «Diario de Mallorca» i a la revista «El Magisterio Español» (Madrid), així com nombroses intervencions a reunions pedagògiques, entre les quals: la primera reunió d'estudi de la «Campanya de Alfabetización y Promoción Cultural de Adultos» (Madrid 1964) la d'elaboració dels qüestionaris de Promoció Cultural dels Adults (Madrid, 1970), la prèvia a la publicació de les «Nuevas Orientaciones para la Educación General Básica» (Madrid, 1970) i el II Seminari d'Educació Permanent (Madrid, 1972), on ha insistit repetidament sobre el reconeixement del lloc que dins l'escola correspon a les llengües regionals.

(3) En aquesta Comissió hi treballaven una dotzena d'Inspectors Tècnics d'Educació de diferents províncies, entre els quals hi figuraven D. Bartomeu Rotger Amengual, I.T.E. de les Illes Balears, i el Dr. Llorenç Vidal i Vidal, I.T.E. de Cádiz, que actua de ponent.

Problemàtica del bilingüisme

per Antoni J. Colom

1.—BILINGÜISME: PROBLEMA I TERMINOLOGIA

Encara avui en dia, quan les que anomenam Ciències de l'Home es desenrotllen i s'afermen metodològicament, hom segueix referint-se al Bilingüisme com a tema problemàtic. A les Balears ni, en general, el considerem problema ni tan sols parlem d'aquestes qüestions (no és matèria econòmic-turística i com que les immobiliàries es dediquen a una altra cosa...).

¿Què és una societat bilingüe? Abans de contestar, cal afirmar que el concepte de **Societat Bilingüe**, així com el de **Bilingüisme** són denominacions populars que s'apliquen a comunitats en les quals es parlen diferents llengües. Científicament, però, el concepte de **Societat bilingüe** no descriu una realitat lingüístico-social sinó l'objectiu a assolir en tota societat que presenta les característiques lingüístiques, senyalades anteriorment. Així doncs i responent a la pregunta formulada, pel concepte mal expressat de **Societat bilingüe** entenem la situació socio-personal que pateixen els individus d'una comunitat degut a la superposició d'una llengua que no és la materna i que és socio-políticament dominant i influent sobre la llengua materna o pròpia dels naturals d'aquella comunitat o país.

Així, doncs, veim que el que generalment anomenam **Bilingüisme, situació bilingüe...** etc. no és tal, ja que per aqueix concepte s'entén l'ús igualitari —i per tant amb idèntic domini— de dues llengües, i això, tal com dèiem, és un objectiu a assolir, no una realitat social i menys encara a les Balears (1).

A les Illes, el fenomen que es dona, és una superposició lingüística del castellà sobre el català en les seves diferents varietats insulars. Aquesta

(1) Sabem que hi ha altres tipus de bilingüisme: no sols es coneixen classificacions sinó àdhuc «tipologies» bilingües. Per altra banda hi ha autors que neguen la possibilitat de domini idèntic de dues llengües. Aquí considerarem com objectiu del bilingüisme l'acostar-se a aquest ideal.

superposició duu amb ella mateixa, per part de la llengua pressionadora, unes aurèoles discriminadores ja que «superposició» és sempre fruit del triomf del poder polític i temporal de la comunitat que parlava la dita llengua. D'aquí ve que a les Balears, com en moltes altres regions bilingües, en parlar la llengua sobreposada —i en el nostre cas imposada des de Felip V (Déu l'hagi perdonat!)— hom creu posseir una superioritat social sobre els qui parlen la llengua materna. I, per suposat, si la gent continua creient que obtindrà la superioritat social amb la llengua dels qui, al cap i a la fi, l'oprimiren, ens trobarem davant un cas típic d'idiotesa aguda. Com es veu, el perill està en el que aporta la superposició lingüística: fer que els mateixos habitants d'aquella regió ajudin els vencedors a aconseguir el que els dominadors desitgen, és a dir, implantar la llengua estranya (la llengua dels buròcrates) i reprimir l'ús de la llengua materna. Aquest fenomen que generalment es coneix pel nom de **bilingüisme o situació bilingüe**, s'anomena correctament i científica DIGLOSLIA.

2.—AREES DE SOFRIMENT

Dèiem més amunt que els membres d'una societat bilingüe (ara diríem d'una societat diglòsica) pateixen una superposició lingüística. Ara ens toca demostrar aquesta raó i delimitar l'àrea de sofriment. En aquest sentit, recomanem la lectura d'aquella monografia de l'Obra Cultural Balear, en la qual V. Garau i L. García tractaven de la situació de la llengua a les Illes Balears.

El fet artificial de que a les Balears es parlin dues llengües (i que sembla naturals a molts) pressuposa en general una sèrie de conseqüències —irreversibles a la majoria dels casos— que se sofreixen a nivell individual-psicològic i a nivell col·lectiu-social.

2.1.—Problemes psicològics que aporta una situació diglòsica.

Els pares catalano-parlants que parlen castellà (el castellà que s'usa en tals casos) i ensenyen aquesta llengua als fills, els comprometen en una

sèrie de tensions psíquiques que generalment s'acreen en els primers anys escolars. La capacitat lingüística del ser humà se centra en la seva competència per interioritzar les estructures fonamentals del llenguatge (teoria de l'aprenentatge) o per desenvolupar unes lleis lingüístiques universals que després s'apliquen a una determinada llengua (T. Innatista). En el cas que analitzam, el que el nin interioritza o el que el nin aplica serà unes estructures lingüístiques (catalanes) que no correspondran a la llengua que li ensenyen (castellà). En aquest sentit, les dificultats amb què es troben aquests nins no són poques a l'hora d'iniciar l'aprenentatge de la lectura, en expressar-se o en interioritzar uns coneixements. Molts dels que anomenam fracassos o retardaments escolars són deguts a aquesta dialèctica que pateix el nin dins ell mateix, entre estructura lògica del llenguatge i llengua a la qual no s'adapten les dites estructures.

Per altra banda, si un nin, nascut a una llar de catalano-parlants actius, ha après la llengua materna, en arribar a l'escola es trobarà amb un món lingüístic incomprensible per a ell. A totes les tensions típiques de l'inici de la vida escolar (separació de la mare, allunyament de la llar, començament dels processos de socialització, integració al grup, autoritat del mestre... etc.) caldrà afegir-hi la diffi-

cultat comunicativa a l'hora d'iniciar els aprenentatges a través d'un idioma que no domina.

Hi ha una altra possibilitat: el fill de pares castellans que, per funcions professionals o d'una altra índole, viuen a un país diglòsic. Aquest nin de fet no patirà cap de les conseqüències manifestades abans; no gensmenys la seva identificació i, per tant, la seva integració personal amb la regió i amb els altres individus de la comunitat serà mínim. Cal tenir present que la funció bàsica de la llengua no és ésser simple mitjà de comunicació per tal que un emissor i un receptor es posin en contacte. La funció del llenguatge és la de possibilitar el desenvolupament personal, social i cultural —integral, doncs— del ser humà i això només s'aconsegueix si l'ús de la llengua pressuposa la integració del jo individual en la comunitat, i l'acceptació de les manifestacions culturals d'aquesta comunitat. En tal sentit, els desajusts que sofrirà el nin de parla castellana que visqui a l'arxipèlag són obvis, tant a nivell psíquic com social.

2.2.—Problemes socio-culturals, fruit d'una situació diglòsica.

Continuant amb el cas anterior, se'm dirà que aquest nin no sofrirà cap de les conseqüències esmentades ja que, en ser de parla castellana, la seva

cultura serà castellana. Ara bé, parlant no en abstracte sinó des del punt de vista de la persona, de qualsevol persona, veurem que no hi ha diverses cultures en funció de les diverses llengües. La cultura existeix en funció de cada persona. La cultura és unitària per a cada individu. Tot home posseeix la seva cultura i la seva possibilitat cultural i aconsegueix dominar aquest cabal ideològic-operatiu a través de la llengua. Així, doncs, tota persona que visqui a una regió com la nostra, sigui quina sigui la llengua que domina, posseirà en un grau major o menor una cultura de la qual formaran part aspectes autòctons, puix la seva supervivència com a persona estarà en funció d'una integració en el medi on viu.

Nogensmenys el que he afirmat fins aquí no es pot realitzar en una situació diglòsica. A nivell social, ens manca una plena utilització de la nostra llengua en funció de la nostra cultura, i això pressuposa la impossibilitat de desenrotllar, sense desviacions, el nostre propi fenomen humà. Una llengua dóna una visió determinada de la realitat (el vi és «tinto» a la Península, «rouge» a França, «negre» a casa nostra...) i si aquesta llengua no ha servit per interioritzar la pròpia realitat, ens trobarem a nivell humà amb un poble submergit dins l'alienació i la frustració, hipnotitzat per valors desajustats del seu entorn.

COMENÇA EL CURS ESCOLAR. PER A ENSENYAR LA NOSTRA LLENGUA, els centres docents disposaran d'aquests llibres de text:

Per a nins de 9 a 10 anys: LA LENGUA DE LAS BALEARES, 1.

Per als majors de 10 anys: LA LENGUA DE LAS BALEARES, 2.

Corona de *comte*

EN PREPARACIÓ:

Per a infants de 6 anys:

«À BÉ CÉ, SA PASTERA JA LA SÉ».

Per a nins de 7 a 8 anys:

«JA SABEM LLEGIR», I.

¿Pagaria el *compte*?

Un *comte* o rondalla.

LLIBRES MALLORCA

Fortuny, 13 Telèfon 21 35 88

CIUTAT

3.—PAPER DE L'EDUCACIÓ

3.1.—L'Escola.

Tal com hem vist, el problema de les regions, anomenades bilingües, és de veres un problema de diglòsia, de domini d'una llengua sobre una altra i, per tant, de repressió de la cultura, el mitjà d'expressió de la qual és la llengua dominada. Es a dir, que la situació diglòsica ofereix en tot cas una problemàtica històrica, matisada en fets polítics, configuradors d'una situació discriminatòria.

El paper que l'educació pot jugar en aqueixa situació és intentar solucionar el problema des de la persona, escolaritzant el fenomen. L'objectiu que la pedagogia es planteja com a solució del problema és aconseguir que tots els nins assolisquin la capacitat de ser bilingües, o sigui que puguin utilitzar, al mateix nivell de perfecció i amb la mateixa facilitat, les dues llengües. Hom parteix, doncs, d'una postura diglòsica de superposició de llengües per a assolir una situació d'equilibri i d'anivellament d'ambdues. Però la funció de l'escola no acaba aquí. L'escola no podria mai solucionar el problema afermant una competència bilingüe en l'individu.

El nin que viu i creix a les Illes va interioritzant la seva cultura prenent-la del seu entorn i de les fonts oficials que, a manera de gigantes «Fontanes de Trevi» ragen dels qüestionaris oficials després de capriciosos viratges. L'escola per a complir amb el seu objectiu, té l'obligació de mostrar al nin la utilitat de l'aprenentatge a què és sotmès, i una educació bilingüe no ha de pretenir l'ensenyament de la nostra llengua com quelcom inert, estàtic, romàntic o acadèmicista, com si es tractés del llatí. L'ensenyament del català ha de servir per formar el nin i per integrar-lo en la seva pròpia personalitat, gràcies a un coneixement real de la seva societat i cultura. No podem parlar de l'escola com a lloc d'aprenentatge per arribar a ser bi-

lingüe; en tot cas, com a lloc que, aprofitant el domini lingüístic que ha donat als alumnes, sigui capaç de transmetre'ls el bagatge cultural que possibiliten ambdues llengües i aconseguir integrar una cultura vàlida en cada personalitat. Cal parlar llavors d'Educació i culturalització de la persona a través d'una ensenyança i un aprenentatge bilingüe.

Per altra banda, hem d'afirmar que parlar d'educació bilingüe no significa polititzar l'escola. El bilingüisme no pressuposa una postura política, ni mantenir posicions radicals; al contrari com hem vist, l'educació bilingüe pretén acabar amb els radicalismes lingüístics i anivellar aspectes culturals. Educació bilingüe significa, finalment, aconseguir una teràpia mental a nivell psicològic i a nivell social. Suposa assolir l'ajustament entre ser humà, cultura i societat per a formar una persona que visqui en la seva realitat, amb uns valors que li són propis. Educació bilingüe és, aleshores, ensenyança de dues llengües i formació a través dels continguts culturals que aquestes llengües transmeten.

3.2.—La Família.

Tot el que hem dit no té cap raó de ser si l'escola no troba el consentiment dels pares. El nin s'inicia en el domini de la llengua al si de la vida familiar. Quan arriba a l'escola, el mal —ho hem vist— pot esser irreversible. L'escola solament podrà triomfar en la seva tasca si els pares catalanoparlants parlen als seus fills, des del primer moment en català i si els pares castellans permeten que l'escola ensenyi als seus fills la llengua que es parla en la comunitat on viuen. A tots ells, els diré que estiguin tranquils, que si desitgen que els seus fills aprenguin anglès per això de la utilitat actual dels idiomes, dominant el català i el castellà l'aprendran més fàcilment i en menys temps, la qual cosa, tal com és, de cara, l'ensenyança avui en dia i amb allò de la

crisi turística, val la pena de tenir-la present.

Per altra banda veig que l'escola ha de ser, en aquest sentit, la motivadora dels pares. Si aquests veuen una decisió ferma i un pla d'acció concret, la tasca és enormement facilitada.

4.—SITUACIÓ DE L'EDUCACIÓ BILINGÜE A ESPANYA.

Ja és un tòpic, en tractar d'aquests temes, referir-se a l'actual Llei General d'Educació i citar articles de la mateixa en els quals s'afirma la legalitat de dites ensenyances. No interessa tant l'aspecte teòric del fenomen sinó el real i dinàmic existent en el país.

A mitjan mes de maig d'enguany, l'I. C. E. de la Universitat de Barcelona (Central) presentà els resultats d'una investigació efectuada sobre bilingüisme durant quatre anys a representants de totes les regions bilingües d'Espanya, llevat de Navarra. S'hi confirmaren els avantatges de l'educació bilingüe sense que es veïés afectada per cap variable negativa. En aquesta experiència es demostrà com els nins i nines que hi havien intervingut posseïen als 9/10 anys (després de quatre d'Educació bilingüe) un domini i una comprensió del català i del castellà plenament desenvolupada, el que per altra banda no impedia perquè al mateix temps tinguessin un coneixement pràctic molt avançat d'un altre idioma modern (francès o anglès).

També cal dir que l'Educació bilingüe a Espanya és una realitat, incipient si voleu, però plena de força i en expansió constant. Només a Barcelona-Capital hi ha més de cent centres amb educació bilingüe des de fa anys; a la regió valenciana sobrepassen les cent-cinquanta escoles. A Biscaia hi ha més de quaranta Ikascoles (col·legis d'ensenyança íntegra en basc), a Guipúzcoa són devers setanta. A Galícia són devers dos-cents els Col·legis bilingües, i també hi ha més de quaranta Instituts i filials on s'ensenya gallec. Navarra, Andorra i la resta de províncies catalanes presenten un desenvolupament educatiu ampli de tipus bilingüe, plenament implantat i confirmat.

Tal volta qualcú s'estranyi d'aquestes xifres, sobretot les que es refereixen a Galícia i al país valencià. De fet el fenomen gallec té pocs anys d'existència, no gensmenys s'han assolit cotes com les esmentades gràcies a l'acció conjunta de les Delegacions del Ministeri d'E. i C., de l'I. C. E. de la Universitat de Santiago i sobretot de les Inspeccions tècniques d'E. G. B.; el recolzament i decisió d'aquest últim organisme ha estat vertaderament decisiu. Quant al país valencià diré, per explicar simplement l'evolució favorable que es duu a terme en la rehabilitació de l'idioma, que en el darrer curs de cultura valencia-

La Delegació de

l'Editorial Casals, s. a.

de Barcelona

anuncia els seus

Textos de

MATERNAL,
PREESCOLAR
i E. G. B.

Local d'exposició:

C/ Sant Alonso, 8

Obert cada dia de 17 a 20 h.

Despatx:

C/ Joan L. Estelrich, 34, 2. on A

Tel. 22 43 84

PALMA

Última Hora

El diari del
capvespre

Degà de la
premsa
mallorquina

na que se celebrà a la Universitat de València assistiren més de 400 persones, mestres en la seva majoria i que, del miler d'assistents als cursos d'estiu de la Universitat de Prada d'enguany, més de cent venien del país valencià.

Basti dir, en definitiva, que entre els assistents a l'experiència que organitzarà l'I. C. E. barceloní hi havia un Inspector tècnic d'educació de la província de Biscaia, on el problema és més agut per les condicions sociopolítiques actuals del país basc. Tot això ens mena a la següent conclusió: l'Educació bilingüe és un fet, una realitat en totes les regions on hi ha superposició idiomàtica... en totes, **fora de les Balears**. Per altra banda sé ben cert que, tal com anuncià la premsa diària, les diverses Delegacions del M. d'educació i ciència veuen aquesta experiència amb positiva expectativa. També algunes Inspeccions provincials d'E. G. B. recolzen o s'interessen per l'experiència, encara que aquest organisme demostra generalment en altres llocs una postura rígida i per avui jo diria incomprendible, després de veure les xifres anteriors.

5.—I BALEARS?

La nostra situació és, comparada amb les altres regions que sofreixen el mateix problema, il·lògica es miri d'on es miri. Ens movem en el terreny de l'apatia (alienació) o de la discussió teòrica, temorencs sempre en avançar esdeveniments que ja a Espanya, en situacions socials molt més difícils que la nostra, són ja un fet històric i consolidat.

L'Escola de Mallorca de Manacor, algunes iniciatives en molt comptats centres de l'arxipèlag que no han tingut continuïtat, formen tot el nostre «curriculum».

¿Què passa en el nostre propi país? Per ventura la contestació esperada estigui en funció dels mitjans amb què cal comptar per a possibilitar una experiència bilingüe. Simplement i per damunt se m'ocorren almenys els següents: a) Professorat lingüísticament capacitat. b) Professorat culturalment capacitat. c) Material i mitjans d'ensenyament adequats. d) Unificació de criteris entre els mestres i responsables de l'experiència. e) Consentiment familiar que recolzi l'assaig bilingüe.

Quant a les dues primeres qüestions, crec que la solució està en camí i que avui en dia podem comptar, gràcies als cursos de cultura i llengua materna, amb un professorat apte per iniciar un assaig d'educació bilingüe. No hi ha dubte que l'acció de capacitat hauria de continuar-se i àdhuc ampliar-se. Nogensmenys i de bon començament podem comptar amb un nombre limitat de professors capacitats que podrien convertir en realitat una experiència d'aquest tipus.

Un problema més punyent i més greu és el dels mitjans d'ensenyament per assolir el contacte amb la nostra cultura. Només tenim la possibilitat d'utilitzar material d'algunes editorials catalanes encara que particularment no veig que això sigui la solució. Es necessari realitzar aquesta tasca que, almenys en teoria, està iniciada i que cal esperar que la facem entre tots. Alguns intel·lectuals de l'Illa ja han començat a fer-hi feina. Des d'aquí els deman que acabin aviat aquesta tasca que els fou encomanada.

No crec que el punt d) esdevengui ocasió de discòrdia. De totes maneres un centre coordinador i evaluador de les distintes experiències seria interessant que es plantejés. A Catalunya en funciona algun i la seva labor de coordinació i d'investigació pedagògica per a millora de l'escola en general és de veres admirable i obté resultats sorprenents. De totes formes bastaria, per començar, que tots els professors de les Illes, interessats en aquesta qüestió, es poguessin posar en contacte per iniciar qualque projecte d'educació bilingüe. En aquest sentit no crec que la revista **LLUC** o l'Obra Cultural Balear tingués cap inconvenient en rebre cartes i oferiments dels mestres balears. Tal volta si tots ens haguéssim conegut, hauríem superat una part important d'aqueix problema.

Finalment, allò que personalment considero bàsic: si els pares no reclamen una educació bilingüe per als seus fills, serà difícil desenrotllar-la. És clar que, tal com he dit, una labor motivadora de l'escola pot ésser essencial en aquest cas. Que s'unesquin els pares interessats en la qüestió i que creïn, fundin i organitzin una escola, les seves pròpies institucions, tal com ocorregué a Catalunya pels anys seixanta.

Esper que les autoritats locals i provincials siguin conscients del problema o, altrament, que en prenguin urgentment consciència. El fet bilingüe a altres regions de l'Estat espanyol, la realitat cultural que ens envolta, exigeixen per elles mateixes l'establiment d'una escola adaptada a la realitat social on viu. Aquesta realització és obra de tots; a les Balears, avui, no hi ha cap persona que no pugui, en consciència, comprometre's a dur a terme aquesta tasca. Es d'esperar que aquest curs que ara comença serveixi de punt de partida per iniciar la labor pretesa en la nostra societat.

ANTONI J. COLOM

A principis de juliol vàrem rebre aquesta comunicació de la Secció delegada de la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona a Palma de Mallorca.

Des de llavors, les Corts espanyoles han aprovat el passat dia 23 de juliol el projecte de Llei sobre selectivitat universitària. Creim, però, que el tema d'aquesta comunicació, que no és solament el de la selectivitat, resta ben actual davant el nou curs escolar i agraïm als signataris d'aquest text la confiança que ens han demostrat en lliurar-nos aquest original i l'avinentsa que ens han ofert de contribuir un cop més a la formació d'una Universitat per al nostre poble.

Estudis de Dret a Palma: Problema urgent

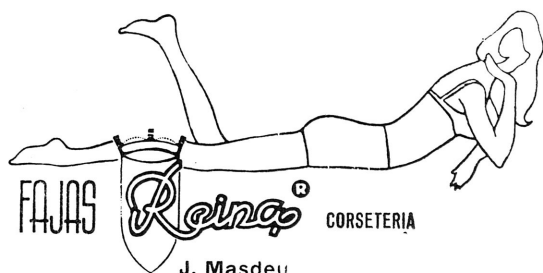
En la carta dirigida a Tatiana Schultz, dia 29 de maig de 1933, des de la presó de Turi, una de les moltes on fou reclus abans de la seva mort i on elaborà, en les condicions més adverses, aquells **Quaderns dal carcere**, Antonio Gramsci diu: «La conducta que consisteix en preocupar-se només del moment immediat, i no del futur, en suscitar sentiments d'optimisme fugisser i efimer, sense pensar que podran o hauran de ser destruïts per la dura realitat, em sembla sumament perillosa».

Es obvi senyalar aquesta cita com una invocació paral·lela al plantejament actual de la nostra problemàtica universitària, puix tot el que fa referència a la política educativa és problema social ja que afecta no solament l'ensenyament i els ensenyats, sinó també totes les capes socials de la població.

En aquest context, ofereixen unes peculiars característiques els estudis de Drets a la Ciutat de Mallorca perquè, a diferència d'altres estudis universitaris, els de Dret funcionen, des del punt de vista formal, com una simple Secció Delegada de la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona i limitada, per ara, al primer cicle dels tres que constitueixen la totalitat de la carrera, amb el risc evident, per part de la població estudiant, de no solucionar-se el problema, de no poder continuar els estudis per veure's impossibilitats de traslladar-se a la Península i per altres raons diferents, amb la qual cosa quedaran tudes moltes vocacions.

El clima de diàleg que hem trobat en les autoritats amb què hem conversat, la sensibilització que aquesta problemàtica ha produït en professors, alumnes i els pares d'aquest, l'ofrena de part d'alguns mitjans de comunicació de masses i el convenciment, per la nostra part, de que el problema de la continuació dels estudis de Dret a les Illes és solament un aspecte dins la problemàtica educativa a nivell de tot l'Estat espanyol, ens ha mogut, de bell nou, a comunicar a tota la societat, de la qual formam part, les nostres preocupacions, convençuts de que el problema, que fins ara semblava exclusivament nostre, és problema de tothom. Precisament, el fet de que sigui part de tota la problemàtica educativa, ens obliga a reflexionar sobre una sèrie de temes íntimament relacionats amb el que hem exposat.

Cal tractar com a primer punt el de la selectivitat en general i el polèmic Projecte sobre la Selectivitat universitària que s'està discutint a les Corts. Com ha escrit a «Sábado gráfico» un especialista en Ciències de l'Educació, D. Fèlix Ortega: «una selectivitat que tenguí sentit s'ha de fer durant els estadis precedents; i no hi pot haver una selectivitat no clàssica si no és a través de l'ensenyança primària i mitjana gratuïta, amb fiscalització de l'Estat per a formar universitaris competents i útils que torni a la societat la inversió que es realitza en ells. Això és el que, en altres indrets, s'anomena socialització de

J. Masdeu
Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

J. Blanes
Galeria d'Art
EXPOSICIONS

*

Pintura, escultura, gravats,
aquarel·les, dibuixos, esmalts
i tapisos

*

Obres en permanència de 50
pintors

*

Avda. Argentina, 50
Tel. 238082
Palma de Mallorca

l'ensenyament; la qual cosa és cara, o si voleu costosíssima, però que, al llarg d'una generació escolar, és l'únic plantejament que pot produir resultats òptims. Al contrari, una selectivitat imposada als disset anys és, necessàriament, un pegat a les insuficiències d'un Programa educatiu, el qual, precisament per les desigualtats arrossegades fins a aquesta edat, on per raons socio-econòmiques han quedat marginades persones, la capacitat de les quals ni tan sols ha pogut ser valorada, menen lògicament a tot el contrari de la pretesa **igualdad de oportunidades**. Tot això resta agreujat per la circumstància de presentar-se aquest Projecte de Llei quan tot just acaba de transcórrer un terç del temps establert per aconseguir la reforma prevista a la Llei General d'Educació, i això fa que la nova Llei sigui precipitada; i endemés acabarà automàticament amb les diverses reformes pedagògiques introduïdes al C. O. U.»

Ens sembla greu, aiximateix, el fet que aquesta mesura s'hagi realitzat sense consultar prèviament l'opinió pública i per això subscrivim la frase d'un dels Procuradors en Corts, de representació familiar per Almeria, Sr. Gómez Angul, que digué en una de les esmenes a la totalitat del projecte: «Este proyecto de Ley sobre la selectividad universitaria, ha sido hecho sin consultar y de espaldas a la repulsa unánime de la sociedad» (**Cambio 16; 3-6-73**). La preocupació per la manca d'un **debat públic** autèntic s'ha fet palesa a la Premsa a través d'escrits per sector importants del professorat, estudiants, col·legis professionals i ciutadans en general, perquè entenem, com ha assenyalat la revista **Mundo social** (maig 74) que l'aprovació de la Llei de selectivitat és començar la casa per la teulada i que aquesta llei podria ser una nova **lleï de l'embut**, o tal com diu la revista **Hechos y dichos** de la misma data, en opinió del professor Salustiano del Campo, aquesta Llei permetria demostrar solament la intel·ligència dels rics.

Però, ¿quins són els arguments invocats a favor de l'aprovació del Projecte de Llei sobre Selectivitat? La massificació i la qualitat.

Amb tot el respecte, discrepam.

Quant a la massificació, seguint el Prof. Carlos París, del departament de Filosofia de la Universitat de Madrid, i utilitzant les estadístiques de l'informe FOESSA de 1970, de l'anuari estadístic de la UNESCO i del servei de publicacions del Ministeri d'Educació i Ciència, creim que, si bé és cert que s'ha experimentat a partir de la dècada del 30 un increment en els estudis superiors al nostre país —quant a la població estudiantil—, som encara un dels països amb un nombre més migraat d'estudiants universitaris. Així, l'any 1966 ocuparem el més migraat d'estudiants universitaris. Així, l'any 1966 ocuparem el lloc 21 en percentatge d'estudiants d'ensenyança superior per cent mil habitants, amb 487 enfront dels 3.245 d'USA, 1.600 de mitjana dels països socialistes i 800 del països europeus occidentals. I encara que deu anys més tard, en 1970, hi ha hagut un augment en el nostre país, ha consistit només en passar del n.º 21 al 19 de la dita llista, de la qual naturalment són exclosos els països del Tercer Món. Però encara és més important constatar el tant per cent d'estudiants d'ensenyança superior en relació a la població estudiantil total. En aquesta llista ocupam l'antepenúltim lloc devora Uruguai, amb un modest 3'6 % enfront dels 12'8 % a 5 % d'altres països. Tot això ens recorda com és d'encertada la frase amb què l'editorial de **Cuadernos para el Diálogo** d'abril de 1974, resumia aquest problema: **No sobran estudiantes sino que faltan Universidades**. La massificació tan escainada és una conseqüència

del que, primer Bernal a Anglaterra i després Radovan Richta i el seu equip a Txecoslovàquia en l'obra. «La civilització en la cruïlla», han qualificat com la revolució científico-tècnica, rebutjant l'expressió segona o nova revolució industrial; revolució científico-tècnica que té per característica principal el canvi de la tradició tècnica vers l'anàlisi científica, del qual en són mostra els dos grans avenços del segle: l'automatització i l'energia atòmica, i pel paper molt més important que hi juga, la ciència. Però la revolució científico-tècnica i, amb ella, la massificació, no han sorgit del no-res, sinó que és un procés inserit en el camí necessari a la socialització i, com a tal procés, caldria que s'hagués previst, amb els mitjans adequats, la major aflluència d'estudiants a la Universitat, puix aquesta revolució científico-tècnica comença a manifestar-se no enguany ni l'any passat, sinó després de la segona guerra mundial.

En segon lloc, hi ha el problema de la qualitat de l'ensenyament. El Ministre d'Educació i Ciència, Sr. Martínez Esteruelas, ha repetit últimament amb molta insistència que la selecció obeeix a una exigència de qualitat en l'ensenyament, que les proves són en la filosofia del Ministeri un punt de referència inequívoc que renovellarà la qualitat perduda. El subsecretari del dit Ministeri, Sr. Federico Mayor, des de TVE —sens que hom pogués rebatre les seves afirmacions— insistí en la baixa qualitat de l'ensenyança universitària actual a Espanya, i per això aconsellava aquestes proves de selectivitat que foren tímidament anunciades en el discurs del President del Govern dia 12 de febrer d'enguany. Es prou cert que, en aquesta «Universitat de masses», l'ensenyament ha de perdre qualitat automàticament, hom no pot mantenir la disciplina i les bones maneres universitàries, ni és possible trobar mitjans per sostenir el funcionament d'aquesta gran mola. Així l'equívoc està en assimilar el concepte de massa amb la mera magnitud numèrica d'un col·lectiu. I encara això no es el fonamental, sinó l'estructuració del dit col·lectiu. Una col·lectivitat molt nombrosa, organitzada en micro-grups i xarxes informatives adients, pot ésser molt menys massificada que una col·lectivitat menor que no frueix d'aquest dispositiu. Concretament una Universitat amb gran nombre d'estudiants però amb una proporció adequada de professors, de mitjans de treball, d'instal·lacions de serveis d'informació pateix molt menys dels anomenats «fenòmens de massificació» que una Universitat petita que no té aquest muntatge. Ja Antonio Gramsci, en el seu quadern manuscrit 16, en parlar de les Universitats italianes, criticava el perill que significava que el professor ensenyi des de la càtedra a la massa d'oients, expliqui la lliçó i se'n vagi. Es a dir, aquí hi cova un problema econòmic de fons ja que un bon pressupost dedicat a l'ensenyament fornirà persones dedicades solament a l'ensenyança, que atenguin intensament la formació dels alumnes, que, tot i arribar amb defectes a la Universitat, són exclusivament el subjecte passiu del fenomen equitatiu i no el responsable, en cap de les maneres.

Després de mostrar la nostra preocupació pel projecte de Llei que hem comentat —i que esperam que al menys no sigui aprovat en el sentit indicat sinó notablement millorat —passam a exposar la problemàtica que al principi hem exposat sobre la consolidació i continuació dels nostres estudis de Dret.

Som conscients que és un problema, que no solament preocupa els professors, alumnes i pares d'aquests, sinó també les Autoritats. Així, la sessió plenària de l'Ajuntament de Palma de dia 20-3-1974

Dorada Balear

Bona Cervesa (ESPECIAL)

ELABORADA PER

S.A. Balear de Cervezas

Telèfon : 27 17 00

acordà dirigir al Sr. Ministre d'Educació i Ciència una petició per a la consolidació i continuació dels dits estudis, per tal d'aconseguir de forma definitiva una Facultat de Dret per a les Illes.

Per entendre bé el nostre problema, cal fer una breu referència a la història de la implantació dels estudis de Dret a Ciutat. Segons el Projecte d'estudis, efectuat en vistes a la implantació del primer cicle per un grup de catedràtics, professors i alumnes de l'Autònoma de Barcelona, pel maig de 1972 a Bellaterra, es va crear aquesta Secció Delegada que començà a funcionar el curs 1972-73. Només s'havia previst un primer cicle d'acord amb el Pla d'Estudis d'aleshores, modificat per l'actual i aprovat per resolució del 14 de novembre de 1973 de la Direcció General d'Universitats i Investigació del Ministeri d'Educació i Ciència.

Amb la sorpresa de molta gent, la matrícula d'aquell curs fou molt elevada, 142 en concret, però l'admiració fou més gran quan la matrícula de l'any següent pujà a 200 alumnes. Encara les converses informals, mantingudes amb professors i alumnes de COU fan suposar que la xifra anirà creixent en els pròxims anys. Aquest augment progressiu en el nombre d'alumnes, per una banda, i per l'altra, el veure que s'anava escolant el temps sense que se solucionés el problema del segon cicle, motivà una preocupació creixent en el Centre sobre la consolidació i continuació dels estudis.

El claustre de professors i alumnes, celebrat el 28 de febrer d'enguany, entre altres temes i a proposta dels alumnes, abordà la situació i s'acordà una reunió entre els representants dels primers i del segon curs amb el cap d'estudis, reunió que es tingué el dia 4 de març i de la qual sorgí la necessitat de celebrar un col·loqui per a explicar als alumnes solucions possibles i efectuar un sondeig entre ells. Dia 12 de març es féu un debat en forma de taula rodona, presidit pel cap d'estudis i els professors Srs. Fernández-Cid, Martín-Casallo López i Palmer Homms. En ell, es tractà fonamentalment de les matèries que s'impartirien en el segon cicle, i posteriorment es verificà l'esmentat sondeig que donà el resultat següent:

A) Un 99 % respongué afirmativament a la pregunta de si interessa realment la Universitat Balear.

B) Un 95 % també contestà afirmativament a la pregunta de si interessa la implantació dels estudis del segon cicle a Palma.

C) Un 84'2 % dels enquestats respongué que continuaria els estudis a Palma en el cas que s'establís el segon cicle.

Endemés de diverses entrevistes amb les autoritats de la Província i Procuradors en Corts per representació familiar, dia 2 d'abril d'enguany tinguérem un canvi d'impressions, en el mateix sentit, amb el Rector de la Universitat Autònoma, el Vice-rector de la mateixa i el President del Patronat de la Universitat de Barcelona, que ens prometeren defensar els nostres interessos per a la continuació dels nostres estudis.

No dubtam, ni ens cal fer-ho, que aquestes promeses esdevindran realitat un dia, però avui, juny de 1974, a punt d'acabar el curs i amb la perspectiva de començar pel mes d'octubre les ensenyances del tercer curs, és a dir, el final del primer cicle, no tenim —i ho deim amb la més gran objectivitat— ni una **vertadera Universitat Balear** per quant el poder de decisió de la política educativa no és a les nostres Illes, ni un Col·legi universitari, ni tampoc la fórmula que nosaltres desitjam d'una **vertadera Facultat de Dret**.

¿Què farem, molts de nosaltres, si no se soluciona el problema del segon cicle? ¿Què ens passarà als qui, per raons econòmiques i familiars, ens veurem «selectivitzats» a no continuar els estudis a la Península? ¿Quin valor tindrà el títol de només tres anys de Dret? ¿Quines sortides professionals se'ns obren com a miniadvocats? ¿Qui podrà solucionar la frustració de molts en veure's estancats sense assolir el final del que elegírem per vocació? Són preguntes que nosaltres no podem contestar i que es resoldrien aquí amb la continuació dels estudis. Esperam i desitjam que se'ns respecti el dret adquirit d'haver començat a estudiar una carrera per poder acabar-la, tenint en compte especialment les condicions d'insularitat que pesen damunt nosaltres, el que agreuja considerablement el cost del desplaçament a altres indrets geogràfics.

Per tot això, **ens dirigim a tota la població**, incloent-hi, com és natural, les nostres primeres autoritats —com especialment qualificats— per tal d'aconseguir el final feliç a aquests problemes d'una manera urgent i conquerir:

1) Una Universitat autènticament democràtica, a la qual tinguin accés totes les persones que ho mereixin, de qualsevol condició social.

2) Consolidar i continuar els estudis de Dret, en la forma de Facultat.

3) Aconseguir, amb aquesta i altres Facultats, tenint en compte l'opinió dels habitants de totes les nostres illes, una **UNIVERSITAT BALEAR**, en la qual haurà de ser potenciada al màxim la nostra cultura peculiar, que solament des d'aquí, des d'on sorgí històricament, pot ser defensada eficaçment en combinació amb totes les cultures dels pobles de l'Estat espanyol.

4) Assolir aquesta alternativa és per a nosaltres no tan sols una necessitat, sinó una obligació que entenem com un servei a la societat a què pertanyem. I estam segurs que tots els balears senten el que manifestam, entenent sincerament que ho hem de dir i no ho hem de silenciar, ja que de la comunicació i unió de tots naixerà la nostra força.

Firmat:

Cap d'estudis:

Prof. MIQUEL MIRAVET HOMBRADOS

Representants de segon i primer curs:

Lluís Piña Saiz
 Maria Francesca Thomàs Mulet
 Josep Maria Gelabert Novella
 Miquel Aguiló Bonnin
 Joana Maria Duran Canyelles
 Jesús Maria Alonso Soria

Palma, juny de 1974

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
 FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA

SECCIÓ DELEGADA DE LA FACULTAT DE
 DRET DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA A PALMA DE MALLORCA.

Temps de crisi, temps de signes

CARTA DEL NOSTRE BISBE (1 agost 74)

Qualsevol època de dificultat econòmica ha de dur amb ella mateixa, com a mesura terapèutica més saludable, una eficaç conducta d'austeritat.

Però l'austeritat ens ha d'afectar a tots i, en una proporció major, els qui frueixen d'uns ingressos més grans i d'un volum major de despeses superflues.

Cal revisar el concepte mateix i el volum dels ingressos propis. Qui estigués avesat a obtenir grans beneficis, no pot continuar amb la pretensió d'obtenir-los ara i el fet que en aquests moments es repartesquin les dificultats amb una incidència tan marcada sobre el sector econòmicament més dèbil, ens ha de menar a plantejar-nos amb una gran exigència el deure de sempre de repartir justament, també entre tots, els guanys.

TEODOR UBEDA, bisbe de Mallorca

'Església nostra

VENGUT ÉS LO DIA PER MI TAN DESITJAT,
EN LO QUE HAURÉ HONOROSA E SINGULAR
VICTÒRIA DE TU, DRAC VELLANER,
CAR DIVEN QUE LA TEVA CARN ÉS
SABOROSA E ES POREN FER VENTURO-
SOS GUANYS VENENT-LA EN FORMA
DE SOBRESSADES, CUIXOTS E BOTIFA-
RRONS ALS SUPERMERCATS DE LO
MEU REGNE.

Dibuix i text de Ramon Cavaller

Consciència del pecat social

En un temps de crisi econòmica planeja damunt nostre la realitat del Pecat social o, dit d'una altra manera, palpam més que mai la dimensió social que té el Mal, el Pecat que està dins i entre nosaltres.

Basta aficar-se dins el món, sortir de les camades de sempre, per viure fets que fan pensar molt: empreses em crisi, que, duites pel desig de mantenir el guany, acomiaden sense motiu real o que treballen amb plantilles reduïdes; empreses que fan firmar papers en blanc als seus obrers per tal de tenir una arma a les seves mans, legalment definitiva... I, per altra part, treballadors ofegats perquè, en no tenir hores extres a fer, es troben estrets per treure endavant les seves famílies o, almenys, per seguir la seva escalada dins el consum perquè han de pagar el pis o el televisor. Treballadors cansats i trists perquè s'han hagut de vendre per conservar el seu lloc de treball, el seu pa de cada dia...

Això és el Mal, el nostre pecat més actual potser. I hom pensa que és veritat que creure en Crist no vol dir no estar en aquest món; que la fe no dispensa d'afrontar la realitat, a fi de trobar una sortida justa.

I fa pena veure que hi ha una espiritualitat, una manera de refugiar-se en la fe, que agombola tant que fins i tot arriba a fer tancar els ulls al que passa enmig de nosaltres. I així es pot parlar de pau.

I la contradicció esclata pertot arreu quan el protagonista del mal-pecat social queda aconhortat per l'eucaristia dominical, per la pregària, encastellat tranquil·lament dins la dicotomia fe-vida, que entre tots anam afavorint o, almenys, respectant.

I hom pensa que, amb fe o sense ella, mentre es visqui en aquest món i dins aquesta organització social, tanmateix tothom està «encarnat». L'únic que passa és que un pot «posar tenda» a un costat, amb un grup, o a l'altre amb els altres...

I hom pensa que els clams dels profetes, denunciant la divisió tranquil·litzadora de la fe i la vida, habitualment acceptada pels «de dalt» i a nivell de la nostra «bona gent», s'han perdut per l'horitzó de la nostra illa.

No hem de perdre de vista que el qui necessita el treball i el sou, ni que sigui migrat, per a subsistir, i no té una preparació suficient per a fer valer els seus drets, fàcilment accepta les condicions que hom li imposa. Però a ningú li és lícit abusar de la ignorància i de la necessitat dels treballadors, encara que estiguin disposats a signar documents en els quals, més o menys conscientment, els fan abandonar drets legals irrenunciables.

De la mateixa manera, és anar clarament contra la justícia retallar l'acció dels qui intenten reivindicar els seus drets legítims, amb amenaces, represàlies, o desfigurant els seus mòbils i intencions per tal de fer intervenir els responsables de l'ordre públic, amb la qual cosa moltes vegades es dona una aparença d'acció política il·legal al que no és més que una justa reivindicació laboral, de les previstes en la mateixa legislació espanyola. I així sotmeten, d'una manera ben trista, amb la por i la coacció els qui no pretenen res més que un tractament just, al qual té dret tot ciutadà.

TEODOR UBEDA, bisbe de Mallorca

Reconciliació en temps de crisi?

I els nostres Pastors parlen —quina sort que ja ho facin!— i posen el dit a la llaga. I els diaris comenten les seves paraules, dient que fan molt bé d'escriure els bisbes de tot això perquè és veritat que succeeix. I fins a qualche església es llegeix la pastoral i així qualcú se'n tem. I els treballadors, els que saben llegir o n'han sentit parlar estan contents i diuen «ja era hora». Inclús qualcú pensa que «què passa a l'església que ara comença a tocar terra!». I oficialment es fa el suec, que és una manera d'estar quan els vents no són del tot triomfals.

I dins aquest context que és la nostra vida de cada dia volem fer Reconciliació, que vol dir més o menys igual que la capacitat de mirar-nos amb ulls de germans i no d'extranys, d'indiferents, de llops.

¿Reconciliació en un temps de Crisi? Sembla molt difícil perquè no basten les paraules fines, agradables. No es pot reconciliar qui segueix robant, matant, explotant; qui es ven, calumnia o enganya, encara que peregrini cada dia i vagi a missa freqüentment, perquè al mateix temps que aixeca els ulls a Déu, a sang freda o inconscientment, té els peus damunt el coll del germà pobre. Abans d'oferir el sacrifici a l'altar, cal replantejar el viure, fonamentar l'existència damunt una valoració més justa i fraternal.

Reconciliació-fraternitat que valdria la pena, que seria Vida Nova, si l'aconseguíssim entre tots de veritat, sense fer massa espectacles, però acceptant almenys que no monopolitzam la veritat, que som criticables, que, com església-comunitat de fe, duim molta pell morta damunt i que l'Evangeli és prou clar en certes coses.

I els signes de l'Església?

Reconciliació que ens abocaria fonamentalment a la recerca de Signes petits però clars. Perquè enmig de la Crisi el Signe ha de ser més net.

El petit signe de l'austeritat, del saber viure amb menys coses, ¿com traduir-ho? Tal volta quan els preus s'han desbordat i no hi ha qui els aturi, i els diners són menys per afrontar la situació, comprendrem que la crisi ens obliga a un canvi de mentalitat de viure i no solament a una pujada de preus o d'arancel·ls. Els cops de la vida ens fan pensar més que l'evangeli.

Es trist i simptomàtic (anti-significatiu) que puguin posar-se d'acord —¿és en l'únic?— un grup de parròquies en no deixar mai de passar la bassina en els funerals, encara que patesqui el bé de la gent. Tenc davant mi un full de propaganda, per assistir a uns cursos bíblics i a una sèrie de reunions, que inclou aquesta indicació com a detall important: «Gratis. No se hacen colectas. Gratis». La col·lecta pot tenir sentit per a una comunitat solidària. Pot també deixar de tenir-ne. I els col·legis «de l'església» (els de «pago») afrontaran la crisi obrint les portes a tothom o reduint cada cop més l'obertura als grups reduïts i amb més diners a la vegada?

El que podem dir fàcilment dels altres i als altres quant a que l'austeritat afecti a tots i en més gran proporció als qui tenen un volum d'ingressos i despeses superflues més gran, ja no és tan fàcil aplicar-ho als de casa, a les parròquies, treballs o institucions més rendables i rics. Una excusa sempre s'hi troba. Una justificació, deim. Els diaris han parlat darrerament de crisi econòmica al Vaticà i de la línia de rigurosa austeritat

Aïllants - Conductors - Termoelectricitat

Electrofil
Palma

S. A.

Margarida Caimari, 9-13 Tel. 22 75 24* 5. 6 Ciutat

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

que cal seguir, però les «accions» de l'Estat Pontifici sumen milions de dòlars.

Canvi del sistema econòmic

Tot això porta a prendre consciència i a un canvi del sistema econòmic. Podria ésser aquest canvi un gran signe de la nostra fe en l'home, en la història, en Jesucrist Déu-Home germà.

Qüestionades les nostres actituds consumistes i d'explotació dels països pobres i de la classe treballadora, ¿adoptarem una postura a la defensiva dels privilegis tinguts fins ara o una postura positiva de transformació dels nostres propis hàbits i de la mateixa visió del món?

Hem d'escoltar els països del tercer món i el nostre món obrer. Escoltarem un dia per la força. Els poderosos han posat preu, han fixat lleis, han elaborat les doctrines econòmiques per defensar els seus interessos i avantatges. Avui alguns països imposen els preus de certes matèries i ens lamentam i esqueixam els vestits davant aquesta possible repartició de riquesa. Seria infamant recomanar als països productors de petroli, per exemple, que ara ells utilitzin el capital a favor dels països més pobres. ¿Quin exemple els hem donat? Pitjor encara si els guanys se'ls emporten les companyies dels països rics. Són també condemnable les amenaces de venjança pel fet que aquests països agafin el que és seu, es digui petroli, fosfats, pesca o metalls.

Es igualment infamant i cruel demanar ara a l'obrer que no es queixi perquè tots ho passam malament. ¿En temps d'abundància hem repartit els guanys? Es indignant demanar que callin, perquè «pitjor estaran si les empreses tanquen».

La situació, els temps de crisi, ens col·loca enfront d'una justa repartició de riqueses i de poders i de treure'n les conseqüències. Entenguem-nos. No és l'exaltació de la «virtut» de la resignació i paciència, ni l'ascetisme intimista, ni és fer el joc dels poderosos amb la conformitat o conformació als temps que correm. No. Precisament es tracta de lluitar perquè els avenços i el progrés siguin patrimoni de tots. El desenvolupament ha de complir un paper alliberador. Alliberació col·lectiva de les possessions individualistes (egoisme, solem dir). El cotxe particular que ocupa l'espai que correspon a molts; la rentadora particular quan uns serveis públics menys costosos, podrien fer aquesta tasca per molts més; la missa privada, encarregada, particular (quan més particular millor!) si la mateixa missa és de tots i per a tots.

Hem de corregir aquesta forma de vida total. Ara bé, el sistema econòmic ha d'ésser transformat. Sistema caracteritzat, entre altres coses, per una disponibilitat d'energia i matèries primes a bon preu i a balquena i per la possibilitat de decisió unilateral de lleis comercials i monetàries. Caracteritzat també per la possibilitat de disposar quasi absolutament de l'home com a mitjà de producció. Ni tècnicament ni psicològicament estam preparats a rebre la crisi per treure'n fruits. Responem amb mecanismes de més gran desigualtat. La inflació trepitja més fort els menys afavorits. Per seguir rodant les empreses cercaran d'obtenir profits majors. Els conflictes salarials i la garantia de treball en són i seran una prova.

¿Per què no admetre que el nostre sistema capitalista no és el millor? ¿Per què no veure els seus defectes i greus pecats? ¿Per què no posar la nostra capacitat en organitzar més vàlidament la justícia a escala mundial? ¿Què en pensam i en feim del socialisme i de les formes socialitzants? Posem-hi preguntes més concretes i vulguem respondre-les.

**CARMEL BONNIN
BARTOMEU BENNASSAR**

**Ca'n Juan
de S'aigo**

Casa fundada l'any 1700

Xocolata amb ensaimades calentes

Gelats i quemullars

Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 21 16 53

Ciutat

Assistència Palmesana

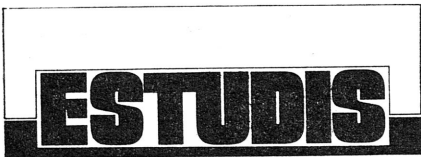
**SOCIETAT CULTURAL
I RECREATIVA**

vos convida a les representacions
periòdiques de teatre regional del

GRUP JOVENT

C/. Lulio, 21 Tel. 21 12 28

CIUTAT DE MALLORCA

Llorenç Villalonga, narrador (i II)

per Joan Alegret

3. EL LLEDONER DE LA CLAISTRA

El 1958 es publica a la «Biblioteca Raixa» el volum **El lladoner de la clastra** que conté cinc peces narratives curtes.

3.1. La narració **Mitja hora tard** té per personatges els mateixos de la novel·la **Bearn** i desenvolupa argumentalment el cas d'un assassinat. Ja d'entrada el narrador dóna implícit el mòbil del crim i presumim que l'acusat és veritablement l'assassí. Tanmateix, hi haurà una intriga, que consistirà a saber si Don Toni de Bearn, tot trastocant les declaracions, aconseguirà salvar el reu abans no confessi. Ara bé, l'interès de l'autor en la narració és debatre un problema ètic, el del pecat i el càstig: «Don Toni rebutjava el pecat per allò que té de desordre, però no creia en l'eficàcia del càstig». I don Toni, en la discussió amb el Pare Superior de Lluc dirà que «no es peca per dolentia, sinó per error. O, si no ho volem dur fins a s'extrem, reconeguem que dolentia i error vénen a ésser sinònims», i proposarà un món basat en la mútua conveniència, és a dir en l'egoisme (pensant, tanmateix, que amor i egoisme poden ésser una sola cosa). El desenllaç és irònic: el reu confessa abans que el senyor pugui portar a terme els seus enginys; ha fracassat el racionalisme anti-catastròfic del senyor (si bé, com a darrer recurs, intentarà fer-lo passar per boig) i «ha resplendit la veritat» com demanava la senyora en la jaculatoria sense creure que Jaumet fos l'assassí.

3.2 La narració **Charlus a Bearn** (que és la més extensa de totes i la que enclou més temes) representa

que és escrita per Marcel Proust. Aquest recurs narratiu d'aparèixer l'autor veritable com a mer transcriptor d'un text escrit per algú altre és usat per Villalonga en tres novel·les: **Bearn**, **L'àngel rebel** i **El misantrop**, que justament són —amb **Mort de dama**— les millors de la seva producció novel·lística, (potser aquesta distanciació li permet de tractar els temes que sent més pròxims). Tant **Charlus a Bearn** com la narració que la segueix **Marcel Proust intenta de vendre un De Dion-Bouton**, figuren ésser escrites per l'autor de **A la recherche du temps perdu** i són dos dels cims de la narrativa villalonguiana.

A **Charlus a Bearn**, Villalonga fa un curiós experiment literari: confronta el seu Tonet de Bearn amb el comte proustià, que aquí representa la curiositat il·limitada, fàustica, que el mena a la dispersió (actitud que, a la novel·la **Bearn**, Tonet havia assumit en la primera part —«Sota la influència de Faust»—, i que rebutja en la vellesa: la segona part de **Bearn**, —«La pau regna a Bearn»— és un cant a la vida familiar i a la fidelitat conjugal). Així, en una reflexió de Charlus, hi ha aquestes consideracions: «¿Per què, essent un escriptor en potència, no arribaria a escriure res interessant? Ell, que tenia tantes coses per dir! En tenia però massa. Tantes, que no en podria arribar a dir cap. Escriure és, doncs, limitar-se. (...) Era forçós escollir».

Combinada amb la línia argumental de l'interès de Charlus pel missatge Tomeu, que es resol en l'episodi entre psicoanalític i sàdic del sofà, la

narració debat el tema de la relació entre ciència i màgia (o entre el mot i el misteri), un dels temes centrals a l'obra de Villalonga. Comentant la desaparició d'un objecte, Tonet parla de «suggestió» i Charlus de «bruxeries», i el narrador ens diu que «potser pensaven tots dos igual i les discrepàncies es fonamentaven damunt la definició d'un vocable (...) El primer invocava Charcot i deia «suggestió». El segon pensava en els seus boscos, les seves «Selves Negres» impenetrables, i escrivia la paraula «bruxeria».

3.3. L'excel·lent conte **Marcel Proust intenta de vendre un De Dion-Bouton** figura ésser la carta que aquest escriptor al seu administrador i agent de negocis. Hi apareixen o hi són esmentats un grapat de personatges de la **Recherche**, i constitueix una mena d'homenatge d'afecte irònic al seu autor. Si bé és una narració autònoma, amb sentit per ella mateixa, conté detalls i al·lusions que no podrà interpretar el lector que no conegui la **Recherche**. Villalonga hi desplega una complicada i subtil anàlisi psicològica dins una situació que és a l'encop còmica i tràgica. En el moment culminant de la tensió narrativa s'hi enclou una reflexió paradoxal de Marcel sobre l'ètica i l'art: «No creguis en el cor! Els sentiments muden de minut a minut, s'imbriquen els uns amb els altres i no en surt sinó confusió. Tot allò que és profund, tot allò que és moral, és frívol; no hi ha de noble més que les formes: fa milers d'anys que la Venus de Milo és bella...»

3.4. La **dama de l'harem (quasi «pastiche» volterrià)**, escrita, com indica el

titol, sota l'advocació de Voltaire (que amb Lafontaine, Anatole France i Marcel Proust és un dels autors francesos més invocats per Villalonga) és, com les dues anteriors, una de les millors peces curtes de l'autor mallorquí. Voltaire recorria en els seus contes a una falsa localització oriental per tractar amb una mica de dissimulació temes de la societat francesa de la seva època i fer crítica política. Hi emprava també un contrast deliberat entre l'ús parcial d'unes tècniques narratives primitives, pròpies de la rondalla popular o de la literatura medieval, i un contingut progressiu de crítica d'idees i de formes de vida, d'on resultava un xoc irònic que n'augmentava la gràcia i la força. Villalonga aprofita l'exemple arouetià i aconsegueix un conte de crítica política divertit i sarcàstic, molt personal. L'herència arouetiana es troba en la fórmula de camuflatge orientaloide i, anecdòticament, en alguns noms propis trets del **Zadig** (el nom del soldà Ulug-bey de Villalonga recorda el del soldà Oulug-bey, i el país de Cadore de **La dama de l'harem** duu el mateix nom que un dels amics de Zadig).

També hi ha, a més a més, una certa relació amb les brevíssimes narracions d'**Ariadna al laberint grotesc** en què Salvador Espriu feia crítica política, en les quals una sèrie de personatges —que duen generalment

noms grotescos i estrofaris— amollen alguna frase sense que s'estableixi diàleg. Així, a **El país moribund**, Espriu fa intervenir el seu Pulcre Trompelli i la villalonguiana Aina Cohen, mentre que **La dama de l'harem** té un breu fragment inicial, semblant a aquestes narracions espriuanes, en el qual intervenen Dhey (és a dir Llorenç Villalonga), Aina Cohen, Pulcre Trompelli i una Apassionada que, per la frase que diu, el lector podrà identificar amb un personatge històric de nom no gaire diferent. La utilització de Pulcre Trompelli ha d'interpretar-se com un homenatge a la narrativa de Salvador Espriu: en un article elogiós sobre el recull **Ariadna al laberint grotesc**, publicat a «Brisas» (n.º XIX, novembre de 1935), Villalonga declara, precisament, la seva predilecció per les narracions **Nabucodonosor** i **El país moribund** que són, dins el recull, aquelles on apareix el personatge.

L'anècdota de **La dama de l'harem** ens mostra com l'aparença de llibertat i modernisme cultural que, de cara a les divises del turisme estranger, crea el dictador d'un país subdesenvolupat, ja neix morta. Hi ha, a més, un curiós personatge: el matusalèmic Mr. Papillon (educat a la cort de Lluís XIV, viu al desert després de la guerra del 39), que, esdevingut un ninot senil i més tost grotesc, representa l'anquilosament d'una vella cultura «clàssica», ja inoperant, foragitada del

món occidental després del darrer gran cataclisme bèl·lic.

3.5. El lledoner de la clastra és clou amb el conte **Pitjor que un sopar de pa i aigua**, que, comparat amb els altres quatre contes i narracions que el precedeixen, és una peça menor. S'hi narra en tercera persona l'anècdota del noi tendre de casa bona que contracta la pupilla d'un prostíbul per anar a un local nocturn elegant i de fama una mica escandalosa, a marcar d'home fet i dret. El desenvolupament de l'aventura no satisfà l'al·lot i el narrador finalitza la història amb aquest comentari: «Com tantes vegades, l'avorriment, per misteriosos designis de la Providència, s'aliava amb la moral». El conte és ambientat a la Palma dels anys trenta (¿era escrit ja, tal volta, en aquella època?), ja que l'acció té lloc al Spideum i s'hi esmenta la poetessa Sílvia Ocampo. La mestressa de la casa de tolerància és descrita com una gran dama, com l'Elena Palacios de **El Misantrop**.

4. D'ALTRES CONTES I NARRACIONS.

Sota la rúbrica **De fora Mallorca** (inexacta, ja que **Sol al mirador** i **Aquells avantguardismes** es localitzen a Mallorca) s'agrupen al volum **Obres completes** de 1966 sis peces narratives curtes, dues de les quals —els contes **Sol al mirador** i **Memòries d'un mirall**— havien aparegut pri-

Estam de bell nou al vostre servei

Ens hem renovat totalment

L'única cosa que és com abans són els nostres pastissos

Vos agraïm que hàgiu estat clients nostres

i esperam veure-vos sovint per ca nostra que és també ca vostra

CA'N

C/. Jaume II, 99 (Carrer d'es bastaixos)

Tel. 21 29 95

Ciutat de Mallorca

merament a la revista «Brisas» i ja les hem comentades.

4.1. La narració Aquells avant-guardismes fa referència a les Sessions del Cinema Club de Ciutat de Mallorca, a principis de 1936. Gairebé sense fil argumental, és constituïda per petites anècdotes evocades pel protagonista narrador. S'hi esmenten diversos personatges, transposició literària de gent del món artístic i esnob de la Mallorca dels anys trenta, que apareixen també a **Les temptacions** (o **Madame Dillon**, segons el títol de la primera versió d'aquesta novel·la, publicada el 1937). El dramatisme final és donat aquí no per cap peripècia argumental fictícia, sinó apel·lant a la història, a l'esclat de la guerra civil: «Dies després del film caigüen foc damunt de l'illa; ocorregueren catàstrofes...»

4.2. Odeon — Saint — Michel (Quasi conte rosa), ambientat en el París juvenil i internacional de la «rive gauche» de la postguerra, inicia la seva trama amb un incident de portes que tarden a obrir-se, com l'anècdota principal de **Memòries d'un mirall**, i tracta la situació triangular formada per Joan, Odette i Bob, amb un acabament enginyós. Joan, en el seu somnieig, debat un tema que també és exposat pel Cèsar de la novel·la **El misantrop** en termes anàlegs: «Odette és deli-

ciosa, còmoda. Les dones són còmodes, n'hem parlat molts de pics. Són, com tu dius, capsetes luxoses disposades a allotjar-nos. (Ja no fas versos, Bob?). Tot està tan ben dispost... Però estimar-se a cops de puny! Això no ho pot fer tothom. Una dona sols serveix per acariciar-la, quan un ja no té molta força. Clar, és tan senzill... Tu m'entens. L'amor, a Europa, és cosa de vells.»

4.3. Tsie-Fu, cuiner xinès (on es condemna el vici de la curiositat) és un altre dels millors contes villalonguians. S'inicia amb la carta del vell oncle ric, refinat i cínic, ple de saviesa pràctica (tipus de personatge que es repeteix en l'oncle Marià de **L'àngel rebel** i, en certa manera, també en l'oncle Xavier de **El misantrop**) i acaba amb una frase que estrafà irònicament les moralitats finals dels contes medievals didàctics. Relatat en tercera persona pel narrador i centrat en Lilí, jove muller burgesa, és escrit amb frases predominantment curtes i paratàctiques. Amb gran economia de mitjans, i damunt l'interès argumental d'aclarir de qui són els cabells rosos trobats a la cartera del marit i quina és la recepta dels consumés de Tsie-Fu, Villalonga construeix un conte alhora divertit i inquietant, obert a diversos suggeriments interpretatius. Un d'ells, per exemple, que és millor

no voler saber a partir de quines rates i dragons (com els gustosíssims consumés de Tsie-Fu) crea l'artista la seva obra.

4.4. Un capell de París s'havia publicat a «Serra d'Or» el novembre de 1960 i després ha esdevingut el primer capítol de la novel·la **La gran batuda** (1968). Com a **Tres sores** de Salvador Espriu, s'hi tracta de la davallada econòmica i social de dues germanes, fins al darrer esglaó del procés. Aquí, però, cadascuna de les dues germanes (la Núria intel·ligent i la Lilí beneïta) representa una manera contraposada d'encarar-se a la vida, totes dues abocades a la tragèdia, car el final de tota vida —la mort— sempre és tràgica. El conte és relatat en tercera persona, però des de les percepcions de Núria que sent pietat compassiva per Lilí («en els sentits d'alguns, una endarrerida mental; segons altres, una aprofitada»), ambivalentment no exempta, tanmateix, d'una enveja, com la que don Toni de Bearn, a l'hora de la mort, s'acusa d'haver tingut per Jacob Collera.

4.5. A Carta anticipada de Mallorca, publicat en castellà a «La Estafeta Literaria» (n.º 336, 1966) i no recollit en volum, el protagonista narrador, després de passar un quart de segle hivernat, torna a la vida, rejuvenit, a la Mallorca de 1990, i ens va comuni-

4CATS

galeria d'art

C/ San Sebastian, 7

Tel. 22 64 93 Palma

OBRA
EN
PERMANÈNCIA

Aguirre. — Alcón. — Andersen. — Armengol. — Arranz Bravo. — Artigau. — Bartolozzi. — Biadiu. — Bird. — Boix. — Brunet. — Cabot. — Cifre. — Ciuró. — Claret. — Clavé. — Cortina. — Chancho. — Dalí, Salvador. — Degn. — Delclaux. — Díaz. — Eguibar. — Femenías. — Ferreira. — Fornés. — Frexilla. — Fuentetaja. — Gelabert. — Giral, J. — Giral, P. — Gordillo. — Gudiol. — Hasse. — Heras. — Humberto. — Iglesias. — Jaume. — Labra. — Lagares. — Llabrés. — Martín, Abel. — Matas. — Miró, Joan. — Molina. — Morell, B. — Morell, M. — Moreno. — Palau. — Payero. — Ponç. — Prieto. — C. Ramírez de Lucas. — Riera. — Roca Fuster. — Pepi Sánchez. — Sanmartín. — Serra de Rivera. — Tàpies. — Terrades, A. — Terrades, S. — Tharrats. — Todó Vila. — Toland. — Torres. — Urbino. — Valls. — Victoria. — Vila. — Vilacasas. — Viladecans. — Villar. — Virseda. — Yraola. — Zúñiga.

cant les seves perplexitats davant les transformacions que ha sofert la societat. A través d'aquesta hipòtesi futurista, Villalonga critica aspectes de la vida d'avui pel procediment de desenrotllar-los caricaturescament fins al límit. Aquest desafecte envers les característiques de l'època que li ha tocat de viure, no és pas, a l'obra narrativa de Villalonga, un element nou, aparegut en aquesta darrera època: ja hem vist que un dels primers contes —**Dama resurrecta**, publicat el 1925 a «El Dia»— tenia un esquema argumental parió i denotava també un malcontentament envers la societat contemporània. Tanmateix, la irritació contra la seva època i l'apocalipticisme sembla exacerbar-se a mitjan dècada dels seixantes.

4.6. A finals de 1968, es publica a la col·lecció «Antologia Catalana» el recull **El llumí i altres narracions** que conté una tria de quatre contes o narracions ja publicades més tres peces noves escrites devers aquella data: **El llumí**, **La Xantipa** i **L'encobridor**. La primera és una narració curiosa en què realitat i ficció literària s'imbriquen (amb predomini, sembla, de la realitat), com succeeix a **Falses memòries** (1967), llibre escrit si fa no fa a la mateixa època. Així el protagonista-narrador és implícitament el mateix Llorenç Villalonga, però la seva esposa és anomenada Maria Antònia, no com correspon a la realitat sinó com correspon al món de ficció literària de Bearn. Fins i tot l'autor ens hi fa l'ullet quan escriu: «els boscos de Tofla, o si voleu de Bearn».

Ens declara el tema de **El llumí** en les primeres ratlles: «Sobre el tema que no s'arriba mai al llumeneret blau de la llunyania, jo componia una novel·la que s'havia de titular, precisament, **El llumeneret blau**». (La novel·la va ésser composta, però es va titular **La «Virreyna»**, publicada el 1969). El protagonista-narrador, després de visitar el vell casal familiar de Tofla, evoca amb nostàlgia la importància històrica dels senyors mallorquins en èpoques pretèrites, contrastant-les amb la civilització tecnològica actual (fins i tot hi ha una digressió que és un resum ràpid de la història del camp mallorquí des de la conquesta a Mendizábal) i voldria comprar l'antic casal per tornar-hi a viure. Tanmateix, en un final irònic, acaba imposant-se la realitat de l'època actual, a través d'un invent tècnic tan minso com és el llumí, que fa desaparèixer el «llumeneret blau».

4.7. A la narració **La Xantipa** se'ns pinta una Atenes de l'època de Sòcrates amb uns usos comercials —el pagament a terminis— que són els de la societat de consum d'avui. Amb una trama clàssica, l'autor, a qui no espanten els anacronismes, es refereix a situacions d'ara i debat els temes que li interessin a través d'una trama que te per protagonista Xantipa, la ignorada —i ignorant, en la narració—

«Nostàlgia de la importància històrica dels senyors mallorquins en èpoques pretèrites».

muller de Sòcrates. Villalonga torna a exposar el seu escepticisme: «La filosofia naixent, dins l'alba indecisa d'un temps nou, era encara una verge pudorosa que somreia per igual al semblants de la veritat i de l'error. Sí, la filosofia del Mestre començava a geminar dins l'Occident: constituïa la comprensió entre els oposats, la ironia. (...) El Mestre, jove encara, era un savi perquè sabia que no sabia res. Era un escèptic?».

4.8. Un sacerdot mallorquí, que es refereix negativament al Concili Vaticà II, ens comunica a **L'encobridor** les seves gestions per impedir que es descobreixi l'assassinat comès pel seu germà, pels èxits galants i la condició de calavera paràsit del qual sent una mescla de menyspreu i enveja. (L'ambivalència és sempre present en la psicologia dels personatges de l'obra narrativa de Villalonga). El motiu argumental té relació amb el de **Mitja hora tard**, i en totes dues peces assistim a un intent de tergiversar o destruir les proves que poden acusar el culpable. Però moltes coses els diferencien: l'època, el personatge protagonista (don Toni de Bearn, escèptic i liberal, en un cas; un capellà tradicionalista en l'altre), la forma de narrar (pel protagonista en primera persona a **L'encobridor**, en la tercera persona del narrador a **Mitja hora tard**), el fracàs de les temptatives de don Toni en un cas i l'èxit del sacerdot en l'altre, que, paradoxalment, s'esdevé en un dels contes més anguniejants de Villalonga. L'angoixa apareix a la literatura de Llorenç Villalonga quan en retira l'humor i la ironia que en compensen la visió tràgica de l'existència. En els seus contes, a més

a més de **L'encobridor**, la trobem a **Sol al mirador** i **Un capell de París**.

4.9. En canvi, tornem a trobar l'humor peculiar de Villalonga en el tractament del conte **L'illa engolida**, publicat a «Lluc» (juliol-agost 1970) i datat al maig del mateix any, que narra el problema insoluble que s'esdevé en la preparació del casament de dos joves de la societat mallorquina d'ara: una aristòcrata arruïnada (Julietta) i un burgès fill d'un fabricant de calçat (Romeu). L'argument és una paràbola del sentiment catastròfic de fi d'una civilització que experimenta Villalonga davant el món actual. El desacord de les famílies en els detalls de les noces genera un enfrontament irreductible: «la veritat és que no hi havia sortida», diu el narrador, i el mar engoleix l'illa l'any 1970 (en lloc de l'any 2.000 com era profetitzat) en un final apocalíptic.

JOAN ALEGRET

En el terreny de les arts plàstiques la guerra civil representà, a Mallorca, la liquidació definitiva de la tímida aventura avantguardista iniciada en 1920 amb l'arribada a l'illa de J. L. Borges, qui hi arrelà l'innovadora veu de l'Ultraisme. L'avantguarda —revolucionària, inconformista, antiburguesa, esquerrana— fou reduïda al silenci. Els artistes estrangers havien abandonat la nostra terra en iniciar-se les hostilitats. Els qui havien aportat les formes renovadores —Joan Junyer, G. García Maroto...— se n'havien allunyat també definitivament. El grup avantguardista illenc havia sofert la pèrdua de l'inquiet Jacob Sureda, consumit per la tuberculosi en 1935. Ernest M. Dethorey, crític solvent i sensible als nous temps, s'havia traslladat a Suècia en 1929. Joan Alomar emmudiria arran de la guerra. I la suggestiva personalitat de Miquel A. Colomar seria una ombra tràgica, vacil·lant i supervivent d'un món perdut en les estretors de la postguerra.

L'art que, a Mallorca, seguí els temps bèl·lics, fou un paisatgisme mediocre que recollia tots els tòpics d'uns trets impressionistes purament epidèrmics. I no parlem ja dels conformistes autors dels retrats de personatges il·lustres, repetidors de fórmules estereotipades. L'illa semblava allunyada definitivament de l'art modern, inquiet i creador. Enmig de tant de conformisme, de tantes coloraines amables, algunes personalitats, deslligades de les teories d'avantguarda, plasmaven —al marge de tot academicisme— un món personalíssim amb un llenguatge únic. En aquesta atonia plàstica de postguerra són algunes veus solitàries, autodidactes, veritables **naïfs** que asseguren a Mallorca la continuïtat d'un art viu. Les obres de Jaume Mercant, de Miquel Rivera i Bagur... obren una llum enmig d'una època cofoia i sòrdidament feliç enmig de la gran tràgedia col·lectiva.

Hem volgut recollir aquí el relat autobiogràfic de Miquel Rivera i Bagur. Ell és, del nostre passat immediat, una de les poques figures que contemplen amb admiració els joves que, aquest any passat, saberen oferir-nos mostres tan suggestives com **Ensenya 1**. I és que dins la plàstica mallorquina hi ha, en els temps moderns, un camí creador que s'estén des dels paisatges melangiosos d'Antoni Gelabert fins a les investigacions d'**Ensenya 1**, passant per les recreacions estilitzades de la nostra ruralia de Joan Junyer i el paradís plàcid de Miquel Rivera i Bagur.

D'ALCÚDIA AL FRONT RUS

Vaig néixer a Alcúdia, dia 30 de gener de l'any 1919. El meu pare, Indaleci Rivera García, guàrdia civil, era de Bilbao. L'avi patern era metge. I la família paterna descendia de Zamora. La mare, Joana Bagur Llopart, era d'Alcúdia i la seva família procedia de Ciutadella. Dins la branca materna eren gent dedicada a la pesca, oncles i avis tenien barques de bou per Alcúdia. Som molt aficionat a la pesca. Pintar i pescar és el que m'agrada fer.

Vaig aprendre de llegir i escriure a una escola particular alcudienca, d'un Círculo em sembla. Tenc estudis primaris només. D'Alcúdia passarem a Inca, on havia estat destinat el pare —després ho fou a Felanitx i finalment a Ciutat— on m'agafà el Moviment. Vaig presentar-me voluntari a Infanteria, no sé ben bé per quines raons. Amb el meu batalló vaig estar per Campos i Felanitx. El 1938, després de la Batalla d'Aragó i quan les tropes nacionals havien arribat al Mediterrani ens va tocar par-

CONVERSA AMB:

RIVERA BAGUR

per «Crònica de Tres»

tir cap als fronts peninsulars. Vaig partir de Campos amb el 9è. Batalló d'Infanteria. A Ciutat embarcàrem en un transport i, escortats per veixells de guerra, arribàrem a Vinaròs. Anàrem fins a Saragossa i d'aquí cap als fronts de l'Ebre. Estàrem per Mequinensa, a la confluència del Segre amb l'Ebre, i per la Serra de Pàndols. Hi havia combats de gran duresa, però el nostre batalló es dedicava sobretot a guardar posicions: més vigilància que lluita, vull dir. Sovintejavem els tiroteigs de vorera a vorera de riu: fusells, ametralladores, morters... Acabada la batalla de l'Ebre intervinguérem a l'inici de l'ofensiva de Catalunya. Però abans que finalitzàs ens traslladaren a Extremadura, on érem ja quan les tropes nacionals entraren a Barcelona. Havia entrat com a soldat voluntari i vaig anar ascendint: cabo, sargent, brigada i tinent, grau que tenia quan vaig abandonar l'Exèrcit abans de l'edat normal, acollint-me a una llei que sortí.

Quan Alemanya entrà amb guerra contra Rússia es creà aquí la Divisió Azul. Demanaven voluntaris. Vaig decidir incorporar-m'hi. No sé bé per què, potser perquè

M. Rivera Bagur vist per Rafel Amengual

pensava que seria una forma de conèixer món i sortir per fora. Mai no m'hauria pensat que veuria tantes calamitats ni tantes lluites! Arribats al front rus, ens situaren a una trentena de quilòmetres de Leningrad. Hi havia combats constants. Havies d'anar amb molt de compte, perquè els russos atacaven sobtadament, quan menys ho esperàvem. Els paisatges plens de ruïnes i destrucció impressionaven. Vaig conèixer de molt a prop el poble rus, amb els seus patiments que ens mirava, els espanyols, amb simpatia. Aquells sofriments constants de la gent, la visió dels morts, la desolació trabsalsaren el meu ànim. Tot això em mogué a cercar dins la pintura un refugi, un recer que fos tot el contrari d'aquestes visions. Sojornàrem a Rússia cosa de dos anys. Tornàrem a Espanya un vespre de Cap d'Any per Irún. Acajada aquesta dissortada aventura vaig passar a viure definitivament a Ciutat.

UNA FORMACIÓ AUTODIDACTA

De petit ja m'interessava la pintura. Quan vivíem a Inca anava a Arts i Oficis on rebia algunes orientacions. Em feia il·lusió anar a estudiar a l'Acadèmia, a Barcelona, per aprendre de pintar bé. Quan vaig posar-me a pintar d'una forma absoluta i gairebé obsessiva fou en tornar de Rússia. El fet d'haver vist tantes tragèdies m'impulsà a fer d'aquest arte el meu món, a lliurar-m'hi de forma total, sense reserves. Vaig posar-me a pintar com un foll. Feia molta obra. Bona, dolenta o com fos. No anava a classes amb ningú. Pintava, veia pintures i llegia. Feia moltíssima feina. Com que durant el dia no podia, pintava a les nits. A vegades veia sortir el sol treballant en aquest quefer i la cambra restava amb una escampadissa de coses fetes. Durant dos anys vaig pintar de nit, com un eixalebrat. Som totalment autodidacte. Al principi veia moltes exposicions. Després ho he deixat

córrer: hi havia el perill que m'allunyassin de la meua personalitat pictòrica.

Vaig fer la primera exposició a les Galeries Danús. Era d'aigua-tintes. Fou aquí on vaig conèixer Tito Cittadini. Ell va veure l'exposició, li agradà, me l'elogià molt i m'encoratjà a seguir pintant. Hi havia aigua-tintes en blanc i negre i altres de colors. Cittadini es posà a mirar-ne una i em digué: Aquesta m'agrada molt. Li vaig oferir, naturalment. El fet que un pintor de fama com ell s'interessàs per un desconegut com jo m'alegrava. Contesta: No, no. Res d'això. Si em dona l'aigua-tinta jo li donaré alguna cosa meua. Farem un canvi. I ho férem així. I tenc d'ell aquesta nota paisatgística que em donà en aquella ocasió. Més endavant el trobava sovint al Cercle de Belles Arts. Vaig fer-me la il·lusió que m'ensenyàs a pintar. Vaig preguntar-li si havia d'anar a classes amb algú. Esperava que em diria: Sí, mira, pots venir amb mi. Però, no, em contestà: Res de mestres ni classes. El que tu cal que facis és pintar i pintar. Així expressaràs el teu món. Si vas amb un altre pintor et desbaratarà. Si no hagués estat per aquest consell de Cittadini jo hauria cercat algun mestre. Però el vaig escoltar i m'he format sol, treballant i descobrint les coses pel meu compte. Convé dir que vaig aprendre la tècnica del gravat i la forma de tirar-los amb Antonio de Vélez, que en sabia fer i tenia una maquineta per fer aquesta feina.

Des d'un principi ja pintava sobretot d'imaginació. Amb tot i això anava a vegades al natural per prendre notes que després reelaborava a l'estudi. També per tenir una disciplina de formes i colors. Vaig començar pintant aquarel·les. Record que la primera cosa que vaig fer fou amb un pinzell menut d'aquests que empenen els infants, de molt baixa qualitat, i amb dos tubs d'aquarel·la i un manat de quartilles. Després vaig provar l'oli. Finalment aigua-tintes, gravats, guaixos... El fet decisiu i que motivà la meua dedicació total a la pintura fou la meua estada a Rússia i els horrors que hi vaig presenciar. M'impulsà a cercar un món on plasmar la pau que jo hauria volgut viure. En aigua-tintes vaig reflectir paisatges, gents de Rússia. Els tons negres estaven encara marcats per la desolació que tant m'impresionà en aquelles terres. Els sofriments que no poden contar-se... Les ruïnes sens fi d'aquell país... Tot això m'havia entrat molt endins. He cercat dins la pintura un lloc que sia l'antitesi, fins al punt que si ara em llevassin aquest món no podria fer altra cosa que morir-me.

EL «GRUP TAGO»

Quan es creà el Grup Tago, el 1959, jo era encara militar. Record molt bé que vaig presentar-me d'uniforme a una exposició, perquè estava de servei. Els animadors principals del Grup foren Rafel Jaume i Pere Quetgles «Xam». El formaven un grapat de pintors i escriptors. Van ser presidents Rafel Jaume i Manuel Picó. De pintors hi havia «Xam», «Fraver», Cati Juan, Antonio de Vélez, la polonesa Teresa Heydel i altres. I dos escriptors: Miquel Morell i Juan Palanqués. Vaig relacionar-me amb tots ells quan es constituí el Grup Tago, abans els coneixia poc. El Grup Tago es solia reunir al Cafè Moka, en el carrer de Sant Miquel, em pens que els dissabtes. Organitzàvem actes culturals, exposicions col·lectives, discutíem d'art... Si, jo no hi figurava massa. Els altres deien: Hem de fer tal cosa. I jo deia: Bé, ho farem. Hi vaig entrar-hi perquè un dia, no record qui, em telefonà i em digué: Hem de formar un grup. Hi vols participar? Vaig dir naturalment que sí. Però la meua participació hi fou sempre bastant passiva. A la fi el Grup Tago es va disoldre com es dissolen totes les associacions: un tirava per aquí, l'altre per allà, teníem feines... I s'acabà. En aquests anys els artistes més coneguts a Mallorca i que exposaven sovint eran Ramon Nadal, Pau-Lluís Fornés, «Xam»... Jo veia les exposicions ocasionalment, amb no gaire assiduitat. No, de pintura estrangera n'arribava aleshores molt poca per aquí. Exceptuant, és clar, els artistes estrangers arrelats a l'illa: Bernareggi, Cittadini...

Ceràmica
popular
de Mallorca
i de fora
Mallorca

Bru-
xeries

c. Estanc, 25

Palma de Mallorca

ART I SOCIETAT.

La meua pintura no tengué gaire acceptació comercial a Mallorca. I ara passaria igual si fes una exposició. Vaig vendre alguna cosa, però poc. El meu art interessa uns sectors minoritaris, res més. Anthony Kerrigan m'introduí dins els cercles d'estrangers de Mallorca. Fou un dels primers que em comprà obra: una Eva, que era un nu de gran tamany. Alguns nordamericans em compraren també coses per conducte de Kerrigan. Les meves primeres exposicions, a part de la de les Galeries Danús, foren les del Grup Tago.

La crítica, des del primer moment, acceptà la meua obra i m'encoratjà. Puc dir que mai no he tengué crítiques desfavorables. Rafel Jaume la defensava amb entusiasme. Bastants d'assagistes de temes artístics m'han dedicat articles i lloances. Així el català Alexandre Cirici i Pellicer. També José Corredor Mateos, que als «Papeles de Son Armadans» em dedicà un llarg estudi. Carlos Arean m'ha adquirit obres i s'ha interessat per la meua pintura. Es publicà una crítica molt bona d'una exposició meua a Madrid, però no record l'autor. Hi ha estrangers que han escrit coses sobre la meua pintura, però no record els noms.

No tenc un record precís de com s'interessà per la meua obra el marxant alemany que em compra actualment la producció. Sembla que va veure algun quadre meu i un estranger que vivia al Port de Pollença l'acompanyà a casa. Gairebé, doncs, tota la meua producció se'n va a Alemanya. Alguna tramesa molt ocasional faig a una galeria de la ciutat de Dayton, a l'estat d'Ohio, en els Estats Unts. He exposat a la Ciutat de Mallorca, Barcelona Madrid... i altres ciutats espanyoles que no record. Sé que amb allò dels Festivals recorregueren bona part d'Espanya amb pintures de diversos autors, entre els quals jo hi figurava. La meua primera exposició a l'estranger fou a Bonn (Alemanya) on vaig anar-hi personalment. Després vaig exposar a Hamburg, Colònia, Baden-Baden, a Salzburg (Austria)... En principi portava un control d'aquestes coses. Ho he deixat anar perquè podria dedicar-me més a ordenar i arxivar que a pintar, que és el que m'interessa. No participo gaire a concursos de pintura. De totes maneres al Saló de Tardor de la Ciutat de Mallorca hi vaig obtenir dos accessits i una primera medalla de pintura. Des de l'estranger i d'Espanya m'arriben continuament invitacions per concórrer

a certàmens d'art. Ara mateix n'he rebut una de Suïssa per a una exposició internacional molt seleccionada, on conviden molts pocs artistes. Doncs bé, no hi podré anar perquè no tenc obra. Tot s'en va. Mira quin caramull de peticions de galeries que em demanen coses. No tenc temps ni per contestar tan sols.

EVOLUCIÓ D'UN ART.

M'interessen molt els llibres sobre temes pictòrics. Però tenc molt poc temps. Hi ha alguns artistes que han fet una obra d'un gran interès per a mi. Entre els catalans, Jaume Mercadé amb els seus paisatges nus i reposats, Joan Brotat amb els seus móns primitius i estàtics... Dels pintors castellans, dos paisatgistes molt depurats: Godofredo Ortega Muñoz i Benjamin Palencia. D'èpoques anteriors m'interessen Gauguin, Van Gogh, el duaner Rousseau... M'agrada la pintura superrealista. M'atreu un figurativisme molt elaborat i allunyat dels objectivismes miops. L'art abstracte no em diu res: no l'entenc i per tant no m'emociona.

La meua pintura ha sofert una evolució molt clara. En principi els colors i l'atmosfera dels quadres era fosca, ara va fent-se de colors més nets, clars i alegres. Poques vegades he fet un paisatge desproveït de figures humanes. M'agrada inserir figures dins les visions dels camps. Els personatges de les meves obres solen estar estàtics, immòbils. M'agrada l'estatisme, no la dinàmica. El meu art és repòs i calma. Els horitzons son sempre oberts i amplis. Els llocs tancats no em diuen res. Faig una pintura camperola, perquè la ciutat amb els seus sorolls, els seus tràfecs, les seves presses... m'és estranya i hostil. Els interiors tampoc no feren la meua sensibilitat. De dins aquesta cambra, què pintaria? Aquesta taula, aquest sofà? Això no va amb mi. La vida vegetal, els animallets minúsculs i humils m'entusiasmen. Pint flors, ocells, papallones, caragols —en pint moltíssims ara... Les grans cales i muntanyes dels quals tant ha abusat la pintura a Mallorca no em diuen res. El món modern tampoc no entra dins la meua pintura: hi ha massa desordre, massa confusió, massa deshumanització. La vida d'abans era més pobra, però més senzilla, més elemental, més a la mesura de l'home. Actualment el maquinisme i el consum ens ofeguen. El ritme d'abans era lent i pausat, ara domina la pressa angoixada.

Vull tan sols pintar i pintar. Les complicacions de la vida quotidiana em fan perdre el cap. Deman només que em deixin tranquil amb el meu art per crear el món feliç que tant m'encanta. Això i sortir a pescar els diumenges amb la dona. Viure una vida feta de senzillesa i de creació d'una realitat que sia l'antitesi d'aquells horrors que vaig presència ar Rússia. Només això.

L'obra de Rivera Bagur es fonamenta sobre un desig de recrear un món al marge de les contradiccions destructives de la civilització tecnològica actual abocada a un bel·licisme i a una neurosi aniquiadora. La seva pintura és sempre serena quietista, estàtica. Enmig d'aquests arbres despullats o plens de verdor, enmig d'aquests turons, d'aquestes herbes, d'aquests caragols... uns personatges amb una mirada immensa i tranquil·la simbolitzen una eternitat trobada dins la joia de l'existir en una ruralia plàcida i acollidora. Res no contorba aquesta incabable joia de la més depurada natura en plenitud. I ha estat mitjançant el refús de l'aberrant civilització tecnificada i irracionalista, que Rivera Bagur —conreant tan sols un anhel gairebé místic d'un pacifisme quasi panteista— ha forjat un extraordinari terrenal paradís, com el definí un dia la visió penetrant de José Corredor Mateos.

«CRÒNICA DE TRES»

Premis

«Ciutat de Manacor»

Enguany ha estat el desè consecutiu dels Premis Ciutat de Manacor. Es pot dir que han assolit majoria d'edat i, per tant, ja poden sortir al carrer amb calçons llargs, o ben mirat, encara pollastregen i, segons el dir de qualcú, saben mostrar els garrons. No és intenció d'aquest comentarista fer-ne la història, ni explicar-ne les bases, com tampoc fer-ne befa o donar-los encens. Per això supòs que el lector em sabrà perdonar que em limiti a donar el meu punt de vista, com ho podria fer un espectador qual-sevol dels molts que hi havia al Claustre del Convent de dominics la nit de Santa Margarida.

Gairebé tota la premsa de Mallorca ha oratjat a bastament, pintura sobradament, el que n'ha dit «escàndol», «desordre», «soroll»... Encara que hi hagué cosa, jo no hi vaig veure pòlvora encesa ni cap regueró de sang. Ara bé, en el que tots estam d'acord, espectadors i periodistes, és en què el Jurat de les obres de Poesia, constituït p'En Blai Bonet, En Guillem d'Efack i En Josep Albertí, amb tot i volent donar la categoria que realment mereixen els Ciutat de Manacor, no va estar encertat obrint la plica d'un autor que no havia premiat. L'obra **Atzar**, de N'Antoni Perelló, de Palma, fou lloada i al mateix temps vituperada, però de granat: podia te-

NOTICIARI

nir tot lo bo, i semblava que s'havia quedat a mig camí. Hi mancava un any de feina. A Instàncies del Jurat, Antoni Perelló sortí a rotllo on, públicament, va reconèixer —segurament estava desconcertat, qui no hi hauria estat!— que la seva obra no s'havia madurada suficientment i que estava d'acord amb la decisió del Jurat, que la qualificava de «destacable», encara que no a l'altura de les premiades als anys precedents. En Perelló semblà, allà enmig, un alumne amb grans possibilitats que rep una gran carabassa d'un tribunal examinador massa exigent que li demana comptes de la feina que no ha feta, talment un al·lot malfener.

El que de veres estranyà la gent fou el que el Premi de Poesia no es declaràs desert ni premiat. I d'aquí que un grupet de venerables i respectuosos senyors s'estimaren més —ja que no hi valien raonaments— abandonar el Pati dels Tarongers que dialogar amb el Jurat, que semblava un disc ratllat de tant que es repetia. De poc serviren, per a concretar la decisió del Jurat, les reflexions plenes de seny d'En Josep Melià, qui juntament amb Antoni Serra, baixà del glaó central manifestant la seva disconformitat.

Aquests fets —ocorreguts ja al final de la vetlada— són certament de

lamentar i malauradament l'única obra que enterbolí una festa fins aleshores esplendorosa on triomfà per complet Antoni Parera Fons, amb un recital memorable i on un altre Jurat —el de novel·la—, de veres serè i equilibrat format p'En Josep Melià, Na Maria Antònia Oliver i N'Antoni Serra, concedí el Premi de Narració a Na Joana Serra de Gayeta per la seva obra **Taules de Marbre**, només seguida de prop per **Foc Colgat**, que quedà finalista.

Als Premis de Poesia s'hi presentaren denou obres de procedències molt diverses, i al dir del Jurat, molt dolentes, salvant la destacada **Atzar**. Al de narració, dotze, de valor molt desigual, surant de bon tros, **Un dia feiner**, **Foc Colgat** i la premiada **Taules de Marbre**.

L'organització, ben acceptable. El públic demostrà ser molt correcte i pacient.

En Josep M.º Fuster Perelló, Tinent de Batle Delegat de Cultura de l'Ajuntament, féu de presentador i d'acomiadador, anunciant certs canvis substancials per a la pròxima convocatòria, sobretot en el que es refereix a l'ús del català i a temes d'investigació.

El revetler i coordinador va esser Antoni Mus, autor de la lletra de les cançons d'Antoni Parera, que, com hem dit, foren el plat fort i saborós de la vetlada.

Així ho vaig veure i queda contat. Gràcies per la paciència, amic lector!

GABRIEL BARCELÓ

Galletes LOSTE

i LA PAYESITA

Majorista exclusiu per Mallorca:

C/. Viñaza, 24 Tel. 22 33 97 CIUTAT

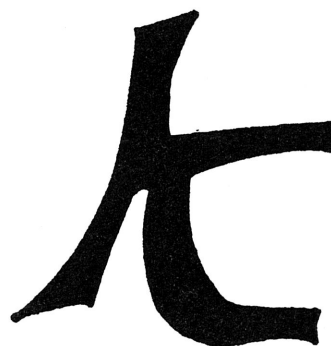
MAGATZEMS SALVAT, S. A.

Colón, 2, 4 i 10

PALMA DE MALLORCA

Llibres Turmeda

Col·lecció Gavilans

Col·lecció Tomir

P'alternativa

DES DE LA RAMBLA

Crònica de Barcelona

L'estiu.—Platja, Sol, Pau, Turisme, Amor, bikinis i vacances.—Ara una d'indios i de vaqueros.

A Barcelona hi ha un moviment continu a les Associacions de Veïns (de les quals parlaré llargament en un pròxim article perquè la seva feina constant i democràtica, lluitadora, bé s'ho val), als Centres Socials dels barris, als Col·legis professionals, a les fàbriques al carrer. Els temes són importants i urgents: la crisi econòmica, el Pla Comarcal, l'enfilada dels preus, els problemes del transport, els déficits de places escolars per a l'any que ve, etc etc.

Voldria dir-ho tot. Explicar-vos cadascun dels esdeveniments i de les accions reivindicatives, cadascuna de les victòries i de les autocrítiques, cadascun dels fets. Però no puc. Faré una tria i posaré l'accent damunt les notícies que crec més generals i representatives d'aquesta ampla i diversa realitat barcelonina.

—El **PLA COMARCAL DE BARCELONA** és el cavall de batalla d'aquests darrers temps. ¿Què vol el Pla? Posar fites i regular l'edificabilitat; incrementar i fer obligatori l'equipament social; realitzar una política de recuperació de solars. ¿Com ha reaccionat la Ciutat? Les Associacions de Veïns i les entitats professionals volen un control democràtic del Pla, estan en contra del transport privat i els cinturons que l'afavoresquin, de la manca de vivendes, de les contribucions especials, de... i a favor de les zones verdes, dels espais lliures, de la descongestió, dels equipaments socials, etc.

Els especuladors del sòl, les immobiliàries, els constructors estan en contra del Pla i han creat una oficina (que diuen que val 30 milions) a Madrid per tal de gestionar amb l'Administració la seva anul·lació.

¿Qui té raó? El Pla té un vici d'origen (**sempre el mateix**): la seva elaboració tecnocràtica i sense consulta popular.

Les impugnacions que se li fan per part dels barris que sofriran les seves conseqüències, seran escoltades? Es deixarà que els ciutadans intervinguin i participin en la gestió urbana? Serà sentida la veu del Col·legi d'Aparelladors quan diu, en el seu document sobre el Pla, que cal «l'adequació d'un marc institucional democràtic en l'administració a tots els nivells i dins les llibertats polítiques d'associació, reunió i participació»? O, pel contrari, guanyaran els peixos grossos, els reis de l'especulació que volen acaramullar milions encara que el resultat sia l'asfíxia de la Ciutat i de les seves gents?

—Dues purificaciones por el fuego en menys de quinze dies o la espada llega más lejos que la mano. Sembla un títol de novel·la de fulletó. Una novel·la que hagués pogut escriure el senyor Mota, president de l'entitat legal CEDADE, que a una conferència feta el passat mes de juny al Casal del Metge barceloní, va amenaçar la pel·lícula **La prima Angélica** de Carlos Saura amb aquests mots: «Hemos de impedir que se sigan ridiculizando nuestros ideales a partir de este engendro de película. Donde no llegue nuestro brazo llegará nuestra espada».

I a les tres de la matinada del dia 2 de juliol el magatzem de **Distribucions Enlace** es va pegar foc degut a l'explosió d'un artefacte. I a las 5'20 de la matinada del dia 11, el vestíbul del cine Balmes, on es projectava **La prima Angélica**, volava pels aires degut a una altra bomba de rellotgeria.

La primera **BOMBA ANTI-CULTURA** dels llibres que fan les editorials **Barral, Edicions 62, Cuadernos para el Diálogo, Península, Laia, Fontanella, Anagrama, Lumen i Tusquets** va estallar mentre els veïns dormien al carrer Bailén n.º 18 i féu perillar les seves vides. La intervenció dels bombers

aconseguí que el foc no arribàs a les columnes que sostenen l'edifici, que fou buidat tot d'una, perquè d'haver-se encalentit excessivament els pilars mestres, la casa s'hagués esbucada. Balanç negatiu: sis milions de pessetes perdudes. Balanç positiu: Onada de solidaritat des dels Organismes oficials (**Ministerio de Información y Turismo, Director General de Cultura popular**—que comprarà llibres d'aquesta distribuïdora per valor d'un milió de ptas., destinats als Ateneus populars— **Gobernador Civil, Delegado de I. y T.**) als editors i llibreters de Barcelona i província (que exposaren als seus mostradors durant quinze dies els llibres de les 9 editorials afectades amb el següent ex-libris imprès: «Los librerios se solidarizan con Distribuciones de Enlace y con las editoriales—aquí citen les 9 editorials— con motivo del atentado del que han sido objeto, agresión contra la libertad y la cultura. Julio 1974».

A l'atemptat al cinema Balmes a més d'un mig milió de ptas. en pèrdues, s'hi ha d'afegir el perill d'incendi d'uns dipòsits de gas-oil que estaven vora el vestíbul. La solidaritat també ha sigut general. Els Organismes oficials competents del **Ministerio de Información y Turismo** han indicat que la pel·lícula se seguirà projectant lliurement sense talls, ni censures, i els professionals del cine de Barcelona (realitzadors, guionistes, maquinistes, productors, periodistes, fotògrafs, etc.) hen elaborat un document on manifesten l'enèrgica protesta contra l'incivil acte d'atac a una pel·lícula com **La prima Angélica** que fou seleccionada pel **Ministerio de Información y Turismo** per a representar Espanya al darrer festival de Cannes, on fou guardonada amb un premi especial del jurat; demanant alhora que s'acabi la impunitat contra els autors de l'atemptat, impunitat que contrasta amb la severitat que sol exercir-se contra les expressions d'inquietud social en altres àmbits ciutadans. Firmen unes 50 persones.

BIEL MESQUIDA I AMENGUAL

Barcelona, juliol 1974.

(Continuarà)

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

Banderins SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150-2.ª-1.ª Telèf. 25 26 33

PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes **Guarch**

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

SALA PELAIRES

GALERIA D'ART

Col·lectiva d'Estiu

Irueste-Miró-Tàpies-Ulbricht

Miller - Mensa - Guinovart

Ramis - D. Jaume - Pavía

Navarro - A. de la Pisa

Mompó - José Hernández

Boix - Sempere - Faber

Fontanals - Crovello

S E T E M B R E

PELAIRES, 63 TEL: 22 36 96 CIUTAT DE MCA.

MAIAS

Ybag. Varon

LINIA AVANÇADA PER HOMES
LINEA AVANZADA PARA HOMBRES
LIGNE AVANCÉE POUR MONSIEURS
LATEST LINE FOR GENTLEMAN

CENTRE COMERCIAL "LOS GERANIOS"

AL C/ **SANT NICOLAU** 20B
PALMA DE MALLORCA